

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΟΣ

Κατ' ἐξοχήν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς διαπρέπει κατὰ τὴν ζωὴν φαντασίαν τὴν οὐσιότητα τῆς ἀντιλήψεως καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἦθος, διότι ἡ εὐεργασία τῶν ὠρῶν τοῦ ἐνικυτοῦ μετὰ τὴν σκληρὴν καὶ αὐθάδην τῆς φύσεως καὶ ἀναδεικνύει τὴν χάριν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Ταυ- γίτου ἐνδιδίχθηκα λαοῦ ἔροντος εὐγενῆ τὴν καρδίαν. ὡς μαρτυρεῖ ἡ τῶν προγόνων ἡμῶν ἱστορία.

Ρίψατε ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ πολιτευματος τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ θέλετε ὁμολογή- τὸ πρῶτον αὐτῶν ἦθος. Ἐνῶ αἱ τυραννίδες τῶν βροχά- ρων λαῶν εἶνε μεστὰι τραγικῶν πράξεων, ἡ πολιτεία τῶν Ἀθηναίων δὲν ἡμύνητο διὰ πνιγμοῦ καὶ κατκτον- τισμού καὶ ἀνασκολοπισμοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦ κλυομένου ἐξοστρακισμού, ὅστις κατεδίκαζε μόνον εἰς ὑπεροχὴν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὸν πόλεμον αὐτῆς. Καὶ ἐν τοῖς νεω- τέροις χρόνοις ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶνε οὕτως εὐγενῆς, σώ- φρων καὶ φιλόανθρωπος, ὥστε στερεῖται τῶν μηδενιστῶν καὶ ἀναρχικῶν, οἵτινες διὰ τῶν ἀπαισιῶν καὶ φοβερῶν αὐτῶν τολμημάτων ἀφείλον τὴν ζωὴν βασιλείων ἀγα- θῶν καὶ ἀρχόντων διαπρεπῶν, ἐνίοις δὲ τῶν ἐπιζησάν- των ἐξηνάγκασαν νὰ διαγώσιν οἴοντι βίον φυγοδικῶν. Ἡμεῖς ὁμῶς οἱ Ἕλληνας ζῶμεν ἀπηλλαγμένοι πράξεων αἰτινες καταισχύνουσι τὸν ἡμέτερον αἰῶνα. Καὶ ὁμῶς δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ διοίκησις ἡμῶν ἐγένετο κατὰ πάντα ἄμειπτος.

Ἐπὶ ἤρξαν πολιτευταί, οἵτινες πειράματα ποιοῦντες ἐφθειραν τοὺς δημοσίους καὶ ἰδιωτικούς πόρους, ἐπέβα- λον βαρυντάτους δεσμούς καὶ ἔρριψαν τὸν πρῶτον εὐδαί- μονα λαὸν εἰς πενίαν ἀμήχανον. Τὰ τοιαῦτα ἀτυχεῖ πειράματα παρ' ἄλλῳ λαῷ ἠδύνατο νὰ διεγείρωσι στά- σεις καὶ ἐμφυλίους σπαραγμούς, ἀλλ' ὁ ἑλληνικὸς καίπερ ὦν εὐερέθιστος καὶ ὀξύς ἐφ' ὅτι ἤθελεν ὀρμηθεῖ, ὁμῶς δὲν ἐγένετο στασιαστής, ἀλλὰ σιωπηλὸς ἀπῆλθεν εἰς τὸν νέον κόσμον μῆτε τὰ ἄγρια τοῦ Ὀκεανοῦ κύματα φο- βηθεῖς μῆτε τὴν ἐκεῖ ἀκμάζουσαν φρονάδα νόσον ὑπο- λογίσας.

Καὶ ὁσάκις οὗτος ἠναγκάσθη, ὅπως ἐγερεθῆ κατὰ τῆς καθεστηκυίας τάξεως, δὲν ἐπράξε τοῦτο χάριν ἐλαττώ- σεως φόρων ἢ πρὸς διαρπαγὴν, ὡς τοῦτο συχνάκις ὀρω- μεν παρ' ἄλλοις λαοῖς, ἀλλὰ χάριν ἐθνικῶν προαδόσεων καὶ εὐγενῶν ιδεῶν. Βεβχίως οἱ Ἀπόστολοι ἐτίμησαν τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, διότι ἔγραψαν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἐξυπνέτησε τὸν Χριστιανισμόν· διότι ταύτην ἐγίνωσκον ὀλόκληρος τῆς ἀρχαιότητος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος.

Ἡ ὑψηλὴ καὶ ἀρελὴς τοῦ εὐαγγελίου γλῶσσα καὶ τὸ ἥριμον τοῦ Ἀυρωτοῦ τοῦ κόσμου μεγαλεῖον ἐμβάλ- λουσι τοῖς ἐκκλησιαζομένοις καὶ τοῖς ἀναγνώσταις ἱερὰν εὐλάβειαν, ἣν ὁ φιλόθεος καὶ φιλόπατρις ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἀνέχεται νὰ μειωθῆ διὰ χυδαίας φροσιολογίας. Τῇ ἀληθείᾳ κατὰ τὰς δύο τελευταίας δεκαετηρίδας συμ- βαίνει παράδοξον καὶ ἀνήκουστον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν λαῶν. Οἱ μὲν μικρολόγοι ἀφίενται, ὅπως ἐκχυδαίσωσιν ἐκρυτοῦς, ὁ δὲ ὑπ' αὐτῶν κλυόμενος χυδαῖος λαὸς ἐξί- ρεται,

ὅπως ἐξευγενίσῃ ἐκρυτόν. Οὕτω σκεπτόμενος ὁ ἑλ- ληνικὸς λαὸς καὶ οὕτω πράττων οὐδένα ἀδικεῖ, ἀλλὰ τὸναντίον δεικνύει ἐν πάτῃ εὐκκριὰ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ πρὸς τοὺς κραταίους τῆς γῆς, ὅσοι ὑπὲρ τῆς ἀ- νεξαρτησίας αὐτοῦ συνεβάλλοντο καὶ εἶνε μᾶλλον μνήμων ὅτι ἔλαθον εὐεργεσίας ἢ ἐπὶ εἰς ἄλλους ἔδωκεν.

Ἰσως ἀνίκανοι πολιτευταί δὲν εἶχον τὴν προσήκου- σην πείραν ὅπως τοὺς πόρους τοῦ ἔθνους μετὰ συνέσεως διαχειρισθῶσι, τοῦτο ὁμῶς εἶνε λυπηρόν, ἀλλ' ἐπεισο- διῶδες ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν λαῶν. Ἐφ' ὅσον ὁμῶς ζῶμεν ὑπὸ τὰς κλιματολογικὰς συνθήκας τῆς ὠραίας ἡμῶν Πατρίδος, ἐφ' ὅσον ὁ ἑλληνικὸς λαὸς περικοσμεῖται ὑπὸ τῶν ἀρετῶν, ἃς περιέγραψα, ἔχει χρυσᾶς ἐλπίδας, ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος θέλει πληρώσει τὴν κοσμοϊστορικὴν αὐτοῦ ἐντολήν. Μὴ ἀντλήτε φόβους ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων, ἅπερ ἦσαν μᾶλλον πολιτικὴ ραδιουργία ἢ πόλεμος ἐθνικός. Ἡ ἀνδρεία τῶ ἑλληνικῶ γένει εἶνε σύμφυτος, διότι ἐπιβάλλει τὸ κλίμα τὸ ἐμπροσθὸν τὸ φι- λότημον. Ἀνδρεία δὲ δὲν σημαίνει ἰσχύον τῶν νεύρων καὶ τῶν μυῶνων, διότι ταῦτα ἔχει ἰσχυρότερα ἢ τίγρις, ἣτις ὁμῶς εἶνε ἀλκιμος καὶ οὐχὶ ἀνδρεία. Ἀνδρεία εἶνε τὸ ψυχικὸν σθένος τῶν Μπραθωνομάχων, οἵτινες ἠγωνίσαντο πρὸς τὰ ἀλκιμα τοῦ μεγάλου βασιλέως κτήνη καὶ τὸ γενναῖον τῶν Τουρκομάχων φρόνημα, οἵτινες δὲν ἐδί- στασαν νὰ πκλαίσωσι πρὸς τὸν Τιτᾶνα ὀλοκλήρου κο- σμοκρατορίας. Ὅπως πεισθῆτε, ὅτι ἡ ἀνδρεία εἶνε φυ- σικὸν προῖον τῆς πατρίδος τῶν ἡρώων, ἀνάγνωτε κατὰ σειράν τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ θέλετε ὁμολογήσει, ὅτι ἀπικτεῖται μεγάλη προσοχή, ἵνα πεισθῆτε, ὅτι τὰς δύο γενεὰς χωρίζουσιν ἀπ' ἀλλήλων τρεῖς χιλιετηρίδες.

Γ. Μιστριώτης

Καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΣΟΝ καὶ ἀν αἱ περὶ χειραφετήσεως τῆς γυναι- κὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρός θεωρεῖται προοδεύουσι, τοὺς νόμους, ἐφ' ὧν ἡ δημιουργία ἐστηρίχθη, ἀδύ- νατον νὰ μεταβάλουν· ἡ λέαινα ἰσχυρὰ καὶ ὑπερήφανος ὑποτάσσεται εἰς τὸν λέοντα, τὸν ὅποιον ἐθαύμασεν ὡς ἀνδρῶν, καὶ ἡ γυνή, ἡ ἀληθὴς εὐγενὴς τὴν καρδίαν, δὲν θ' ἀγκυπῆσῃ ἐμὴ τὸν ἀνώτερον τῆς καὶ ὅσον καὶ ἂν εἶνε ἀνεπτυγμένη θὰ ὑποταχθῆ· ἐκεῖ ἐγκτεῖται τὸ μεγα- λειὸν τῆς θουσίας τῆς καὶ ἡ δυνάμις τῆς, δι' ἣς κατακταῖ καὶ συγκρατεῖ τὸν ἄνθρωπον.

Ἄλλ' ἐν ᾧ ἡ Ἑλληνὶς φύσει φέρει ἐν ἐκρυτῇ τὰ στοιχεῖα τῆς πρὸς τὸν σύζυγον ἀφοσιώσεως, οἱ σημερι- νοὶ μὲς νέοι ὑπὸ ἐνὸς μόνου αἰσθηματος κατέχονται· δίψαν καὶ φιλοδοξίαν τῶν ἔχουσι τὸ χρῆμα καὶ ἂν ὡς μνηστῆρες συνδεθοῦν μὲ κόρην, ἔχουσιν σχετικῶς μετρίαν προίκα καὶ τύχη νὰ συναντήσουν κατόπιν ἄλλην πλου- σιωτέρην αὐτῆς, χωρὶς διόλου νὰ ἐντραποῦν, ἀνευ δι-

καιολογήσεως, ἀθετοῦν τὸν λόγον τῆς τιμῆς των διὰ τὰ να γείνουν πλουσιώτεροι.

Ὁ πολιτισμὸς μὲ τὰς ἐπιβλητικὰς του ἀνάγκας ἀπαίτει θυσίας καὶ ἡ θυσία τῆς τιμῆς μας εἶνε ἡ ἐλαφροτέρα.

Ἐν τούτοις οἱ ὀλίγοι καλῶς ἀνατετραμμένοι νέοι, ὅσοι ἐξ ἐκτιμήσεως ἐνυμφεύθησαν νεάνιδες οἰκογενειῶν χωρὶς ν' ἀποβλέψουν εἰς μεγάλην προίκα, ὄχι μόνον δὲν εὐτυχοῦν, ἀλλὰ καὶ ἄνεσιν καὶ ἀσφαλεστέραν προσδοκῶν εἰς τὸ στάδιον των εὖρον· διότι ἡ σύζυγός των γνωρίζει πῶς ἄνευ μεγάλων ἀξιώσεων νὰ μεταβάλῃ τὸν οἶκόν της εἰς ἀναπαυτικὴν φωλιάν. Πολλοὶ μάλιστα τῆς παρελθούσης γενεᾶς, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐκ μικρῶν ἀνεδείχθησαν πλούσιοι, ὁμολογοῦν, ὅτι εἰς τὴν προνοητικότητα καὶ τὴν ὀρθὴν κρίσιν τῆς συζύγου των ὀφείλουσι καὶ τὴν σημερινὴν περιωπὴν των καὶ τὴν περιουσίαν των.

Τούναντίον εἶδομεν νέους ἀπροσέκτως μόνον ἕνεκα προικῆς νυμφευθέντας, ἀφοῦ ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἐλαμψαν εἰς τὴν κοινωνίαν μας ὡς μετέωρα, νὰ ναυαγήσουν οἰκτρῶς.

Ὁ σημερινὸς νέος κοῦρος καὶ ἐπιπόλαιος εἰς ὅλα, θαμβῶνεται μόνον ἀπὸ τὴν πολυτέλειαν· χάριν αὐτοῦ αἱ νεάνιδες μας φιλοτιμοῦνται νὰ περιβληθῶσι τὴν αἰγλήν τῆς πλαγγόνος καὶ πολλὰ μὴτέρες ἐμβριθῶς μετὰ λύπης συμμορφοῦνται πρὸς τὸ καθεστῶς ἐκ φόβου μὴ μείνουν ἄγχομοι αἱ θυγατέρες των.

Αὐτὸς ὁ ἀριστοκράτης, ὁ ξενίζων τοὺς τρόπους, τοῦ ὁποίου οἱ γονεῖς πρὸ ὀλίγων ἔτι χρόνων ἔζων γλισχρῶς διὰ τῆς τοκογλυφίας, συνάζοντες τὸ χρῆμα, ὅπως θεραπεύσει τοὺς πρὸς τὴν σπατάλην, τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὴν φιλοδοξίαν πόθους του, θέλει προίκα ἐκατομμυρίων διὰ νὰ νομφεῦθῃ. Ἐχει καὶ ἐν ὄνειρον προσφιλές, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν χρημάτων τῆς συζύγου του ποθεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ. Θέλει νὰ σχηματίσῃ πολιτικὸν κόμμα διὰ νὰ δρᾷ καὶ ν' ἀναδειχθῇ ὡς ἡγέτης τοῦ ἔθνους. Καὶ ἐνῶς ὡς ὑποψήριος γαμβρὸς αὐτὸς καὶ μόνος γίνεται ὁ αἷτιος τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῆς Ἑλληνίδος, ὡς ὑποψήριος βουλευτῆς διαφθείρει διὰ τῶν χρημάτων του τὴν συνείδησιν καὶ τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ.

Πόσοι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐναθρόνουνται σήμερον διὰ τὴν περιωπὴν εἰς ἡν ἀνήλθον, ἐὰν ἀνῆκον εἰς ἄλλο ἔθνος, θέσιν πλέον ἐμπρέπουσαν εἰς αὐτοὺς ἤθελον εὑρεῖ τὸ ἐδῶλιον τοῦ κατηγορουμένου.

Πῶς εἶνε δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δὲν φέρει ἐντὸς του ὡς ἰδιώτης τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς, νὰ αἰσθάνηται τι ἐστὶ τιμὴ τῆς πατρίδος, τί γενικώτερον ἔθνικα συμφέροντα.

Ἡ γυνὴ ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ καὶ πλέον τοῦ ἔθνους καὶ εἶνε τὸ ζωτικώτερον αὐτοῦ στοιχεῖον. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 αἱ Ἑλληνίδες ἀπέδειξαν, ὅτι ὅλοι ὁμοῦ ἠνωμένοι εἶνε δυναμὶς ἀγχοποιοίς, ἰκανὴ αὐτὴ ν' ἀνυψώσῃ καὶ νὰ μεγαλύνῃ τὸ ἔθνος· ἀρκεῖ νὰ γνωρίζῃ ὁ ἀνὴρ νὰ τὴν ἐκτιμᾷ.

Τὸ ἔθνος μας δὲν ἀνεπτύχθη σήμερον εἰς φυτὸν αὐτοφυῆς, διότι ἐγγύτατα αὐτοῦ ὁ Πανσλαβικὸς ὄγκος ἐγειρεται ὡς ζοφερὰ σκιά, οὔτε διότι αἱ βουλγαρικαὶ ραδιουργίαι καὶ αἱ ὑπὲρ τῆς ἰσσοροπίας τῶν ἔθνων συμμαχίαι μαρκίνουσι καὶ ὑπονομεύουσιν αὐτὸ ἐντὸς μας ἡμεῖς φέρομεν ἐχθροὺς ἔτι φοβερωτέρους· ἐξέρχονται οὗτοι ἐκ τῶν σπλάγχων μας, ἀνυψοῦνται καὶ μεγαλύνονται καὶ κατασυντρίβοντες τοὺς ἐναρέτους καὶ τοὺς τιμίους ὀδηγοῦσι τὸ ἔθνος μας εἰς τὸν ἐκφυλισμὸν, τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταισχύνην. **Ἀρσινόη Παπαδοπούλου**

ΔΥΟ ΑΝΑΦΟΡΑΙ

τοῦ ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας
ΠΑΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

[Ἐυχρίστως ἀποστέλλω ὑμῖν πρὸς δημοσίευσιν δύο πολυτίμα ἔγγραφα, ὧν τὰ πρωτόγραφα εἰσὶν ἀποτεθησαυρισμένα ἐν τῇ τμήματι τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κατέχοντα ἐν τῷ φακέλλῳ 2137 τοὺς ἀριθμοὺς 5498 καὶ 5499. Ταῦτα ἀπετέλουν μέρος δέσμης ἐγγράφων ἱστορικῶν κατεχομένων ποτὲ παρὰ τοῦ Ἀναγνωστοπούλου, ὡς ἐξίχεται ἐκ τοῦ ὁπισθεν τῆς ὑπ' ἀριθ. 5498 ἀναφορᾶς αὐτογράφου σημειώματος τοῦ Π. Ἀναγνωστοπούλου ἔχοντος ὡς ἐξῆς: «Ἐγγραφα ἀποβλέποντα εἰς ἐκδουλεύσεις στρατιωτικὰς τοῦ Ἀναγνωστοπούλου, τοῦ Ὑψηλάντου καὶ πολλῶν ἄλλων.» Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶχε, φαίνεται, οὗτος συνυπόβλη μετὰ τῆς αἰτήσεως πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Α. Γρ. Καμπούρογλου]

Α'

Ἀναφορὰ Π. Ἀναγνωστοπούλου πρὸς τὸν Βασίλεα Ὅθωνα

Μεγαλειότατε

Δὲν εἶμαι μακρὰ τοῦ νὰ γνωρίζω, ὅτι τὸ πλῆθος τῶν ὑποθέσεων αἱ ὁποῖαι ἀπασχολοῦν τὴν Υ. Μ. ἀποκαταστήνουν τὰς στιγμὰς Σου πολυτίμου· μ' ὅλα ταῦτα βιάζομαι, Μεγαλειότατε, νὰ σὲ παρκαλέσω διὰ νὰ θελήσῃς νὰ μὲ ἀροασθῆς δι' ὀλίγον εἰς τὴν σύντομον διήγησιν τῶν περιστάσεών μου.

Ἡ περίστασις τοῦ 1815 ἦτον ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν συνελήθη ἡ ἰδέα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἤρχισε νὰ κυκλοφορῆται εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν νέων ἐν Ὁδησσῷ Ἑλλήνων Ἡ ἰδέα αὕτη, Μεγαλειότατε, ἦτον ὑψηλὴ καὶ τολμηρὰ, ἀλλ' ὁ ὑπὲρ Πατρίδος ὑπέμετρος ἔρωσ τὴν ἀποκαθίστα κατορθωτὴν καὶ εὐκολὸν καὶ οὕτω ριπτόντα εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς διεκπεριχωσεῶς της οἱ θεμελιωταὶ αὐτῆς.

Ὁ ὑποραϊνόμενος μετὰ τινῶν ἄλλων φίλων του σχεδιάζοντες τὸν περὶ Ἑλλάδος ἀγῶνα ἐπὶ χάρτου, ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς «Φιλικῆς Ἐταιρείας», καταβαίνουσι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὡς εἰς ἐστὶν καὶ ἐκεῖθεν ἀποστέλλουσαν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ Εὐρώπην ὅπου ὑπῆρχον Ἑλληνες μεταδίδοντες τὸ μυστήριον. Μετὰ τὴν ἐντελῆ ἐξάπλωσιν καὶ διεκπεριχωσῶν τοῦ μυστηρίου ζητεῖται ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ὡς τοιοῦτος εὐρίσκειται ὁ ἐνδοξος Ἀλ. Ὑψηλάντης, ὅστις συμπαρήσας μετὰ τοῦ θεμελιωτοῦ ἀποδέχεται, καὶ οὕτως ἐξέρχεται εἰς τὴν Βλαχμολδουίαν, κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1821.

Μετ' ὀλίγον ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ὁ ὑποραϊνόμενος καὶ ὁ αὐτάδελφος τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου Δημήτριος, κατέβημεν εἰς τὴν Ἑλλάδα φθάσαντες τὴν 8η' Ἰουνίου τοῦ 1821. Ἐξ αὐτῆς τῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς ἐλευσεως τοῦ Κυβερνήτου ὑπῆρθεσαν τὴν πατρίδα στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς καθ' ὅλας τὰς φάσεις τῆς ἐπαναστάσεως συμβουλεύων καὶ ἐνεργῶν πᾶν ὅ,τι ἀπέβλεπε τὴν καλὴν τῆς ἐκβασιν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ ἀειμνήστου Δημητρίου Ὑψηλάντου, ὡς ἐπιτρόπου τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Κυβερνήτης ἐλθὼν Μεγαλειότατε, τὸν μὲν Ὑψηλάντην διώρισε στρατάρχη, ἐμὲ δὲ νομάρχην, ἐκτελοῦντα τὰ καθήκοντά μου μέχρι τοῦ θανάτου του. Μετὰ

τὸν θάνατον τοῦ Κυβερνήτου ὅλοι οἱ Ἑλληνες ἀτενίσασμεν πρὸς τὴν Βαυαρίαν καὶ τὴν Μεγαλειότητά σου βασιλεῦ! ἤλθες· ἀλλ' εἰς τὴν ἀνηλικίαν σου μία ἀντιβασιλεία σὲ ἀντιπρῶσπευε καὶ ἐδιοικε τὴν Ἑλλάδα. Ἡ διαγωγή της μὲ ὑπηγόρευσε τὸ μέτρον τοῦ ν' ἀπαλλαγθῶ ἀπὸ τὰς πολυειδεῖς σκευωρίας ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἡσυχάζων εἰς μίαν γωνίαν, τὸ ὅποιον καὶ ἠκολούθησα ἐν διαστήματι τεσσάρων ἐτῶν. Καταβαρυνθεὶς ἐκεῖ μονάζων, ἀπεφάσισα πρὸ ἐνὸς ἡδὴ σχεδὸν ἔτους νὰ ἔλθω εἰς τὴν Μητρόπολιν περιμένων τὴν ἐπιστροφὴν σου διὰ νὰ παρουσιασθῶ.

Κανεὶς τῶν Ἑλλήνων, Μεγαλειότατε, δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἴπῃ, ὅτι 23 ἔτη ὑπηρετεῖ τὴν πατρίδα του, ἐκτὸς ἐμοῦ. Ὅλοι τὸ 1821 ἔχουν ὡς βάσιν τῆς ὑπηρεσίας των, ἀλλ' ἐγὼ τὸ 1815. Μόνον οἱ παλαιοὶ σύντροφοί μου δύνανται νὰ εἴπωσι τοῦτο· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐν μέρει, ἐπειδὴ ἔνεκα περιστάσεων τινῶν, μῆτε εἰς τὰς πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως πολυειδεῖς ἐπιμόχθους ἀγῶνας ἐντὸς τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας, μῆτε μετὰ τὴν ρῆξιν τοῦ πολέμου ἐντὸς τοῦ ἀγῶνος εὐρέθησαν.

Ἐγὼ, Μεγαλειότατε, ἔλεγα συχνάκις ἐν ἑαυτῷ, ἡ νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ φιλότατη πατρίς μου Ἑλλάς, ἡ νὰ ταφῶ εἰς τὰ ἐρείπιά της, παραβλέπων καὶ καταφρονῶν πᾶσαν ὁποιαδήποτε ἄλλην ἰδιαιτέραν μου ὑπόθεσιν καὶ εἶθε νὰ ἀπέθνησκα διὰ νὰ μὴ ἡσθανόμην τὴν πικρίαν μιᾶς ἀνυπερβλήτου ἀδικίας ἣτις μὲ γίνεται

Ναί, Μεγαλειότατε, ἀδικῶμαι· καὶ διὰ νὰ πληροφρηθῆς περὶ τῆς ἀδικίας μου ταύτης ἰδὲ ὁποῖα διακριτικὰ σημεῖα στολιζοῦν τὸ στήθος μου· στήθος τὸ ὁποῖον συνέλαβε καὶ ἐχώνευσε καὶ ἐνήργησε ὅσῳ τὸ ἐπ' αὐτῷ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, Ἀλλὰ μὴ πρὸς Θεοῦ, Μεγαλειότατε, μὲ ὑποθέσετε τὸσον μάταιον, ζητοῦντα διακρίσεως σημεῖα· ὄχι, δὲν ζητῶ ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Μεγαλειότητά σου νὰ κάμῃς ὅτι ἐγκρίνης, ἀλλὰ ζητῶ νὰ εἴπω, ὅτι ἡ δικαιοσύνη στερεώνει εἰς ἐδραῖον ἔρισμα τοὺς θρόνους· αὐτὸ προθέμην νὰ παρατηρήσω, Μεγαλειότατε, Σεβαστέ μοι Κύριε, καὶ ὄχι σημεῖα διακρίσεως, διότι εἶμαι ἐντελῶς πεπεισμένος, ὅτι ἡ πλάκα, ἣτις ὅλον θὰ καλύψῃ τὸ σῶμά μου, ἦν ἡ πληρεστάτη ἀνταμοιβὴ τῶν κόπων μου.

Τοιαύτη ἐστάθη, Μεγαλειότατε ἡ διαγωγή μου, καὶ εὐαρεστήθητε παρακαλῶ νὰ παραβλέψῃς καὶ συγχωρήσῃς ἂν τι ὀχληρὸν ἐξῆλθε ἀπὸ μίαν εὐαίσθητον καὶ παραπονεμένην καρδίαν, ἐνὸς ὁ ὁποῖος ἤξευρε τὸσον νὰ ἦναι πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸν Θρόνον ὅσῳ συνετέλεσε διὰ νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν πατρίδα του θρόνος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Ἰουλίου 1837

Ὑποσημειοῦμαι μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Υ. Μ.

ὁπῆκοος εὐπειθέστατος.

Β'

Ἀναφορὰ Π. Ἀναγνωστοπούλου πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας

Εἰς τὴν εὐτυχῇ τῶν πραγμάτων ἀποκατάστασιν χρέος μου θεωρῶ νὰ παρουσιάσω διὰ τῆς Β. Γραμματείας ἐνώπιον τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου τῆς Α. Μ. τὰς πολεμικὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας μου.

Ἐνας ἐξ ἐκείνων, ὁ ὁποῖος ἐκοπίασεν ἐκ παντὸς τρόπου εἰς τὴν προπαρρασκευὴν τοῦ πολέμου ὁ ὑποσημειού-

μενος, παραλαβὼν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του τὸν ἀοιδίμον Πρίγκηπα Δ. Ὑψηλάντην, κατέβησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νομίζω ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἐχρησίμειυσεν οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολεμικὴν ἐμφύχωσιν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὰς πρώτας τοῦ πολέμου ἡμέρας.

Ἀχώριστος ἔκτοτε ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν πολεμικῶν κινήσεων, συνηγωνίσθη μετ' αὐτοῦ καθ' ὅλας τὰς ἐκστρατείας του μέχρι τοῦ 1825, ὡς ἕνας τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν.

Α'. Εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπολιτζᾶς μέχρι τῆς ἀλώσεώς της 1821.

Β'. Εἰς τὴν ὑπὲρ τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου γενομένη ἐκστρατεῖαν ἐκ τῶν Τρικόρφων,

Γ'. Εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ναυπλίου ἐφοδὸν τῆς 4 Δεκεμβρίου 1821.

Δ'. Εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροκορίνθου μέχρι τῆς παραδόσεώς της 1822,

Ε'. Εἰς τὴν κατὰ τῆς Λαμίας καὶ Φθιώτιδος ἐκστρατίαν τῆς Πελοποννήσου, ἀρχηγουμένην ἀπὸ τὸν ἴδιον Ὑψηλάντην καὶ Νικηταρᾶν.

Σ'. Εἰς τὰς περιωνύμους μάχας τοῦ Ἄργους ἐναντίον τοῦ Δράμαλη μέχρι τῆς καταστροφῆς του· καὶ

Ζ'. Εἰς τὰς κατὰ τὰ Βέρβεννα στρατοπέδον συγκροτηθὲν ἐναντίον τῶν Δυνάμεων τοῦ Ἰμπραήμ πασᾶ, 1825.

Πάντοτε συγκινδυνεύων καὶ μηδένα φειδόμενος κόπον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀπείρων δυσκολιῶν τόσου πεισματικῶ πολέμου, ὁ ὑποσημειούμενος, δὲν ἀπέβλεψε μῆτε εἰς καμμίαν ὠφέλειαν ἢ μισθόν, ἐπ' οὐδεμίᾳ περιστάσει, μῆτε εἰς ἀξιώσεις βαθμοῦ, εἰς τὰς ὁποίας μ' ἐπροσκάλλουν αἱ ἀδιάκοποι πολεμικαὶ ἐκδηλώσεις μου.

Βάσις καθαρὰ τῆς διαγωγῆς μου ἦτο τὸ αἶσθημα τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος μου καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ δικαιοθῶ ἐπαξίως εἰς τὴν εὐτυχῇ καὶ ὀριστικῇ ἐκβασιν τοῦ πολέμου.

Ἡ θεία Πρόνοια ἤξιώσε τέλος πάντων νὰ στεφανώσῃ τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀναγορεύσεως τῆς Α. Μεγαλειότητος.

Ὁ ὑποσημειούμενος, ἐνῶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου ἠξιώθη νὰ ζωσθῶ τὸ ξίφος ἀπὸ τὰς ἰδίας χεῖρας τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς ἐπαναστάσεως Πρίγκηπος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, πέπεισμαι ὅτι ἡ δικαιοσύνη τῆς Υ. Μ. θέλει εὐδοκήσῃ νὰ τιμήσῃ τοῦ· σημειωθέντας ἀγῶνάς μου μὲ τὸν ἀνάλογον στρατιωτικὸν βαθμόν, ὁποῖον εὐαρεστηθῇ ν' ἀποφασίσῃ.

Ἡ Ἑλλάς ἄπασα καὶ τὸ ἐνδοξὸν Στρατιωτικὸν της εἶναι μάρτυρες εὐκρινεῖς τῶν ἀγῶνων μου τούτων.

Βεβαίως ἐπίσης τοὺς ἰδίους τὰ ἐπισυνημμένα ἀποδεικτικὰ ὑπὸ στοιχεῖα Α' καὶ Β' φέροντα τὰς ὑπογράφας τοῦ ἀοιδίου Ὑψηλάντου καὶ πολλῶν ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων ὀπλαρχηγῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ὑποσημειοῦμαι μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Π. Ἀναγνωστόπουλος.

Ἀθήνησι τῇ 5 Ἀπριλίου 1837.

ΣΗΜ. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη κατ' ἀρχὰς ἦτο προωρισμένη ὅπως ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν Βασίλεα καὶ ὑπέστη ἐν τῷ κειμένῳ κατόπιν μεταβολὰς τινὰς ἀπευθυνθεῖσα πρὸς τὴν Β. Γραμματεῖαν. Τοῦ Ἀναγνωστοπούλου ἡ ὑπογραφή εἶναι διαγεγραμμένη.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΠΑΡ' ΟΜΗΡΩ!

Μυροποιΐα

Τὴν τοῦ σώματος καλλονὴν περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο οἱ Ὀμηρικοὶ ἥρωες καὶ πολλάκις μετὰ κάματον ἰδίως ἐλούοντο καὶ ἤλοιφον δι' ἐλαίου τὰ εὐσταλῆ αὐτῶν μέλη, ἀλλὰ καὶ μετ' ἀπλῆν νίψιν ἐγρῶντο ἀλοιφαῖς δι' ὧν ἐκράτυνον τοῦ προσώπου τὴν καλλονὴν (Ὀδ. Σ. 179). Ἄλλ' ὅποια τις ἦτο ἡ τοιαύτη ἀλοιφή, ἦτο ἀπλοῦν τι ἔλαιον, ἢ μῦρον ἐξ ἐλαίου καὶ λίπους παρεσκευασμένον καὶ εὐωδιάζον ἐπιχαρίτως; Πιθανώτερον φαίνεται ὅτι δὲν ἦτο ἀπλοῦν ἐλαίας ἔλαιον, ἀλλὰ τοιοῦτον μετὰ λίπους ἀναμειγμένον ἐν παχυρρευστῷ ὑγρῷ καταστάσει, διότι συχνότατα ἀπαντᾶται ἡ φράσις «λίπ' ἐλαίφ» μεταχειρίζεται δὲ πολλάκις ὁ Ὀμηρος τὰς λέξεις λίπα, ἔλαιον, καὶ ἀλοιφή ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀδιακρίτως σημασίας, ὡς ἐν Ὀδ. Ζ. 215, ἐνθα λέγει, ὅτι αἱ ἀμφίπολοι τῆς Ναυσικῆς ἔδωκαν τῷ Ὀδυσσεὶ χρυσῆν λήκυθον ἵνα λουσθῆ, περιέχουσαν ὑγρὸν ἔλαιον, ἦν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἔλαβεν ὁ Ὀδυσσεύς.

«Ἡ γὰρ δὴρὸ ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή» (Ὀδ. Ζ. 220)

καὶ κατελθὼν εἰς τὸν ποταμὸν πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ «λίπ' ἤλειψεν» (Ὀδ. Ζ. 227). ἀλοιφήν δὲ καλεῖ τὸ λίπος (ξύγκι) διὰ τούτου οἱ μνηστῆρες ἔχριον τὸ τόξον καὶ ἐθέρμαινον ἵνα εὐχερέστερον τανύσωσιν αὐτό· δι' ἀλείφατος ὅπερ καὶ τοῦτο συνώνυμον τοῦ λίπους (πρβλ. καὶ Σ. 351), ἤλοιφον τὰ σώματα τῶν νεκρῶν καὶ τὰ λίθινα ἐδώλια ἵνα στίλβωσι (Ὀδ. Γ. 408).

Τὸ ἔλαιον τοῦτο ἠρωμάτιζον δι' εὐωδῶν προσμίξεων, πιθανῶς συμβράζοντες ἄνθη ἢ ἀρωματικούς φλοιούς ἢ φύλλα, ἦτο δὲ τὸ εὐώδες τοῦτο ἔλαιον βαρύτιμον, δι' ὅπερ καὶ ὁ Τηλέμαχος τὸ ἐφύλαττεν εὐλαβῶς μετὰ τῶν ἄλλων κειμηλίων εἰς ὑπόροφον θάλαμον.

«ὅθι νητὸς χρυσὸς καὶ χαλκὸς ἔκειτο
ἐσθῆς τ' ἐν γηλοῖσιν ἄλις τ' εὐώδες ἔλαιον»

(Ὀδ. Β. 339).

ἀναφέρεται καὶ δοδὸν ἔλαιον, ἀλλὰ τοῦτο ἦτο ἀμβρόστον καὶ θεῶς μόνον κτῆμα, τῆς εὐστεράνου τοῦ Διὸς θυγατρὸς, ἣτις ἔχριε διὰ τούτου τὸ νεκρὸν τοῦ Ἐκτορος σῶμα, ἵνα μὴ συρόμενον φθείρηται· τὸ τοιοῦτον διὰ ῥόδων ἠρωματισμένον ἔλαιον δὲν θὰ ἦτο ἐν χρῆσει ἢ θὰ ἦτο τι σπανιώτατον, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον οὐδὲ μὲν ὁ Ὀμηρὸς ποιεῖται μνείαν τῶν ῥόδων.

Ἀπολύμανσις

Ὁ κέδρος καὶ τὸ θεῖον συχὰ ἐκαίοντο κατὰ τοὺς ὀμηρικοὺς χρόνους κοθαίροντα τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ πληροῦντα αὐτὴν εὐωδίας.

«... τηλόσε δ' ὀδμή
εὐκαέτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδώειν...
δαιομένων».

(Ὀδ. Ε. 59).

Ὁσάκις δὲ ἤθελον ν' ἀπολυμάνωσι χώρον τινα ἔκαιον θεῖον ρίπτοντες αὐτὸ εἰς τὸ πῦρ, ὡς ἐπραξεν ὁ Ὀδυσσεύς μετὰ τὸν φόνον τῶν μνηστῆρων· ἀφοῦ δηλαδὴ ἐτέλεσε τὸ ἀνιάρων ἔργον τῆς μνηστροφονίας, κράζας τὴν γραῖαν Εὐρύκλειαν διέταξεν αὐτὴν νὰ φέρῃ τὸ ἀντιφάρμακον τῶν κακῶν θεῖον ἵνα θειώσῃ τὸ μέγαρον.

«Οἴσε θεῖον, γρηῦ, κακῶν ἄκος, οἴσε δέ μοι πῦρ
ὑφρα θειώσω μέγαρον».

(Ὀδ. Ζ. 481).

ὑπήκουσε δὲ ἡ πιστὴ τροφὸς καὶ

«ἦνεικε πῦρ καὶ θῆιον αὐτὰ Ὀδυσσεύς
διεθεύωσε μέγαρον καὶ δῶμα καὶ αὐλήν».

Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καθίσταται δῆλον ὅτι ἦσαν γνωστοὶ αἱ ἀντιστηπτικαὶ ιδιότητες τοῦ διὰ τῆς καύσεως τοῦ θεῖου ἀναπτυσσομένου διοξειδίου.

Κ. Ζέγγελης

Ἰφηγ. τοῦ Πανεπιστημίου.

ΘΑΥΜΑ ΜΝΗΜΗΣ

Ὅτε ὁ Βολταίρος διέμενεν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου, λέγεται, ὅτι ἦλθεν εἰς Βερολίνον Ἄγγλος τις, ὅστις εἶχε τοσαύτην μνήμην, ὥστε ἠδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ μακρὰν σύνθεσιν, ἐὰν ἀπαξ τῷ ἀνεγινώσκετο χωρὶς νὰ λησμονήσῃ λέξιν τινά. Ἔνεκα τούτου ὁ αὐτοκράτωρ ἔσχε τὴν περιέργειαν νὰ δοκιμάσῃ αὐτόν, καὶ ὁ Ἄγγλος ὑπερέβη τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα!

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Βολταίρος ἀνήγγειλεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅτι εἶχε τελειώσει ποίημά τι, ὅπερ θὰ ἀνεγίνωσκεν εἰς αὐτόν ἐὰν ἤθελεν. — Ὁ αὐτοκράτωρ ἔδωκε τὴν ἀδειαν εἰς τὸν Βολταίρον, συνάμα δὲ διέταξε τὸν Ἄγγλον νὰ τοποθετηθῇ ὀπισθεν παραπετάσματος καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ ἀκροάσῃται μετὰ προσοχῆς πᾶν ὅ,τι ὁ Βολταίρος θὰ ἔλεγεν. Ὁ συγγραφεὺς ἦλθε καὶ ἀνέγνω τὸ ποίημά του μετὰ μεγάλης ἐμφάσεως, ἐλπίζων ὅτι ἤθελεν ἀποσπάσῃ τὰ θεριὰ συγχαριτήρια τοῦ βασιλέως. Ἀλλὰ πρὸς μεγάλην του ἐκπληξιν ὁ μονάρχης ἐφαίνετο ἀδιάφορος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγνώσεως. Ὅταν τὸ ἐτελείωσεν ὁ Βολταίρος ἠρώτησε τὸν αὐτοκράτορα περὶ τῆς γνώμης του, ἐδέχθη δὲ εἰς ἀπάντησιν, ὅτι τῶρα πλέον παρετήρησεν ὅτι ὁ Βολταίρος οἰκειοποιεῖται ξένα ἔργα καὶ παρουσιάζει ταῦτα εἰς τὸν κόσμον ὡς ἰδικά του, ὅπερ συνέβη καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, διότι τὸ ποίημα, ὅπερ ἀνέγνω οὗτος, τῷ εἶχε ἀκούσει καὶ πρότερον. καὶ ἔνεκα τούτου δὲν δύναται εἰμὴ νὰ δυσχερῆσθῃ διὰ τὴν εἰς αὐτὸν γενομένην ἀπάτην. Ὁ Γάλλος ἔμεινε κατάπληκτος καὶ παρεπονεῖτο ὅτι ἀδίκως κατηγορεῖται, καθότι τὸ ποίημα κατὰ τὴν προηγουμένην ἡμέραν εἶχε τελειώσῃ.

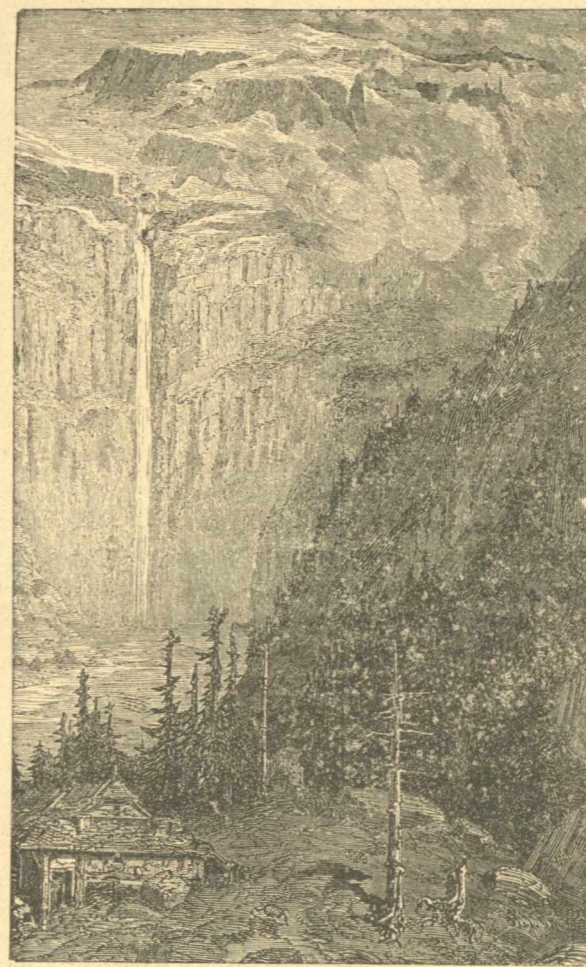
Λοιπὸν, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, θὰ σοῦ τὸ ἀποδείξω, καὶ ἀμέσως ἐκάλεσε τὸν Ἄγγλον καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ ἀπαγγεῖλῃ τοὺς στίχους τοῦ ποιήματος, τοῦ ὁποῦ οἱ Βολταίρικὸς ἰσχυρίζετο ὅτι εἶνε συγγραφεὺς. Ὁ Ἄγγλος μετὰ μικρὰν παῦσιν, ἀταράχως ἀπήγγειλεν ὅλον τὸ ποίημα, χωρὶς νὰ παραλείψῃ οὐδεμίαν λέξιν.

«Τώρα, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, θεβαίως θὰ ὁμολογήσῃς ὅτι ἡ μομφή μου εἶνε δικαία».

«Οὐρανοὶ!» ἀνέκραξεν ὁ ποιητὴς, τί σὰς ἔκαμα, ὥστε νὰ γίνω ἄξιος τοιοῦτου ἀδίκου. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐγένετο χρῆσις μαγείας, ἵνα μοῦ κλέψωσι τὴν ὑπόληψιν καὶ μὲ ὠθήσωσιν εἰς ἀπελπισίαν. Ὁ βασιλεὺς ἐγέλασε, βλέπων τὸν ποιητὴν ἐν τοιαύτῃ ἀπελπισίᾳ καὶ ἐπειδὴ εἶχεν ἀρκετὰ διασκεδάσει μὲ τὸ πάθημά του, ἐφανέρωσεν εἰς αὐτόν τὸ τέχνημα, ὅπερ ἔκαμε, συνάμα δὲ ἀντήμειψε γενναιοδῶρως τὸν Ἄγγλον, ὅστις παρέσχε μίαν τοιαύτην τέρψιν εἰς αὐτόν.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.)

I. M. Ἀποστολάκης

Καταστροφή ἐπὶ τῶν Σκανδιναβικῶν ἄλπεων.

ΜΥΘΟΙ ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΖΩΩΝ

ΠΛΕΙΣΤΑΙ νεοελληνικαὶ παραδόσεις, ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ διάβολος, ἀμιλλωμένος πρὸς τὸν θεὸν ἐπὶ τὸ ἔργον τῆς δημιουργίας, ἐπλασεν ὁμοίως ζῶα· ἀλλὰ τοῦ διαβόλου τὸ ἔργον ἦτο ἀτέλες καὶ ὁ Θεὸς ἢ ὁ Χριστὸς συνεπλήρωσεν αὐτὸ πρὸς βλάβην τοῦ διαβόλου ἢ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτω διηγούνται περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ λύκου, ὅτι ὅταν ἐπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον ἠθέλησε καὶ ὁ διάβολος νὰ πλάσῃ τὸν λύκον· ἀλλὰ δὲν ἐμπόρεσε καὶ νὰ τὸν ζωντανέψῃ, ὁ Θεὸς ὁμοίως διὰ παιδείαν (ἦτοι τιμωρίαν αὐτοῦ) τὸν ἐπρόσταξε νὰ ζωντανέψῃ καὶ νὰ φάγῃ τὸν πλάστην του· ἀλλὰ μόνον τὸ ἓνα πόδι αὐτοῦ ἐπρόλαβε νὰ φάγῃ ὁ λύκος, καὶ δι' αὐτὸ ὁ διάβολος εἶναι κουτσός καὶ τὸν λέγουσιν μονοπόδαρον καὶ λυκοραγωμένον. Περὶ δὲ τῆς δημιουργίας τοῦ χρησιμοτάτου εἰς τὸν ἀνθρώπον ὄνου διηγούνται ἐν Ἀκαρνανίᾳ ὅτι ὅταν ἔρτεικε ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπου ἔρτεικε καὶ ὁ διάβολος τὸν γαϊδάρο, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὸν κάμῃ νὰ σαλέψῃ· καὶ ἀφοῦ πλέον ἀπελπίστηκε, παρακάλεσε τὸ Χριστὸ νὰ τοῦ βάλῃ ζωὴν. Τότε ὁ Χριστὸς εἶπε· «Σῆνω γαϊδοῦρι, νὰ ζῆσῃ ἢ φτώχεια!» καὶ ἐσηκώθη καὶ ἐζωντάνεψε ὁ γαϊδάρος.

Παρόμοιοι παραδόσεις φέρονται καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς. Τὴν ἀρχὴν δ' ἔλαβον πιθανώτατα αὐταὶ ἐκ τῶν θρησκευτικῶν βιβλίων τῶν Βογομίλων, ἐν οἷς παρελήφθησαν ἐκ παλαιότερων θρησκευτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν θεωριῶν. Διότι ἡ θεωρία, ὅτι τῆς δημιουργίας μετέσχον πλὴν τοῦ κατ' ἐξοχὴν δημιουργοῦ καὶ ἄλλοι θεοὶ ὑποδεέστεροι, ἦτο καὶ πρὸ τῶν Βογομίλων γνωστὴ. Ἐξ αὐτοῦ, τοῦ Πλάτωνος διδασκόμεθα ὅτι ὁ τῶν θεῶν δημι-

ουργὸς ἐκέλευσεν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ πλασθέντας θεοὺς νὰ τραπῶσιν εἰς τὴν τῶν ζῶων δημιουργίαν, πλάττοντες τὸ θνητὸν μέρος τῶν ὄντων, ὅπερ ἐμελλε νὰ συνυφανθῆ μετὰ τοῦ ἀθανάτου. Κατὰ δὲ τὴν αἰγυπτιακὴν κοσμογονίαν πλὴν τοῦ δημιουργοῦ Ρᾶ καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ εἶχον τὴν δυναμὴν τῆς δημιουργίας διὰ τῶν δακρῶν αὐτῶν, οἱ τε ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοί· οἱ μὲν ἀγαθοὶ θεοὶ παρήγον τὰ γαθὰ ὄντα καὶ τὰ χρήσιμα πράγματα, οἱ δὲ κακοὶ τὰ κακὰ ὄντα καὶ τὰ ἐπιβλαβῆ πράγματα· οἱ ὄρχει, οἱ σκορπιοί, τὰ δηλητηριώδη φυτὰ ἐγεννήθησαν ἐκ τῶν δακρῶν τοῦ Σῆτ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν δαιμόνων. Ἐπόμενοι τῷ Πλάτωνι παραδέχονται συνεργοὺς τῆς δημιουργίας Φίλων ὁ Ἰουδαῖος, καὶ ὁ ὑπομνηματιστὴς τοῦ πλατωνικοῦ Τιμαίου νεοπλατωνικός Χαλκιδίος. Τῶν δ' αἰρετικῶν Χριστιανῶν τινες ἐπέσβευσαν ὅτι ὁ κόσμος εἶνε δημιουργημα τῶν ἀγγέλων, ἢ ὅτι ὑπόρδου οἱ ἄγγελοι τῷ θεῷ κατὰ τὴν δημιουργίαν. Τούτων δὲ τὰ δόγματα μετὰ τῶν αἰγυπτιακῶν συνεκέραιον ἢ τῶν Βογομίλων αἵρεσις, ἢ ἐν Βουλγαρίᾳ μὲν ἀναπτυχθεῖσα, διαδοθεῖσα δὲ καὶ πολλαχοῦ τῆς ἄλλης Εὐρώπης κατὰ τὸν 18^{ον} μάλιστα αἰῶνα. Ἡ αἵρεσις αὕτη, ἣτις πολλὰ τῶν αἰρετικῶν δογμάτων τῶν Μανιχαίων τῶν Μεσσαλιανῶν καὶ τῶν Παυλικιανῶν παρέλαβεν, ἐδίδασκειν ὅτι ὁ Σατανᾶς ἐπιχειρήσας καὶ δευτέρου κόσμον νὰ δημιουργήσῃ, ἐπλασε τὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐμφυσῆ εἰς αὐτὸν ψυχὴν· ἰδὼν δὲ τὸ μάταιον τῶν ἀγῶνων του, παρεκάλεσε τὸν θεὸν νὰ τὸν ἐμψυχῶσῃ, ὑποσχεθεὶς ὅτι θὰ ἀνήκειν ὁ ἀνθρώπος εἰς ἀμφοτέρους. Ἐσώθησαν δ' οἱ ἀνθρώποι ἀπὸ τοῦ κράτους τοῦ Σατανᾶ διὰ τοῦ Χριστοῦ. Καίπερ μὴ δυνηθεὶς ὁμοίως νὰ ἐμψυχῶσῃ τὸν ἀνθρώπον, ὁ Σατανᾶς ἔδωκε ψυχὴν εἰς τὸν ὄρνι κατὰ τινὰ δὲ σερβικὴν παράδοσιν καὶ εἰς τὴν κίσσαν. Ἐκ τῶν τοιούτων λοιπὸν διηγήσεων προῆλθον αἱ ἐν λόγῳ νεοελληνικαὶ παραδόσεις καὶ αἱ παρόμοιοι τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Τῶν μύθων περὶ γενέσεως τῶν ἀνθρώπων ἐκ δένδρων ἔχρη τινὰ μόνον ἀνευρίσκομεν ἐν νεοελληνικαῖς δοξασίαις καὶ παραμυθίαις.

Ἐχει προσέτι ὁ καθ' ἡμᾶς λαὸς, καθὼς καὶ πάντες οἱ λαοί, καὶ μύθους κατ' ἐπίφασιν μὲν κοσμογονικούς, πράγματι δὲ αἰτιολογικούς. Διὰ τούτων προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ ἐξήγησιν μυθικὴν διαφορῶν ιδιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῶων, ἢ τῆς ἰδιαζούσης διαμορφώσεως χώρας τινός. Τοιοῦτοι μῦθοι περιελήφθησαν καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν Αἰσωπειῶν, ὡς ὁ περὶ τοῦ ὀστράκου τῆς χελώνης (ἀρ. 154 Halm), ὁ περὶ τῆς φιλοψευδίας τῶν Ἀράβων καὶ τῶν σκυτέρων (ἀρ. 136, 141 H), ὁ περὶ τῆς συνέσεως τῶν μικροφῶν καὶ τῆς ἀφροσύνης τῶν μικρῶν (ἀρ. 150 H) κτλ. Ὁμοιάζουσι δ' οὗτοι πρὸς τοὺς νεωτέρους καὶ κατ' αὐτὴν τὴν διατύπωσιν· ὡς περὶ τῆς φιλοψευδίας τῶν Ἀράβων λέγει ὁ ἀρχαῖος μῦθος ὅτι τὴν ἀρχὴν ἔχει ἐκ τῆς ἀρπαγῆς τοῦ φορτίου ψευμάτων τῆς ἀμάξης τοῦ Ἑρμοῦ, ἢν συντριβείσαν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν διήρπασαν οἱ Ἕλληνες, οὕτω καὶ νῦν διηγούνται ὅτι οἱ Κεφαλλῆνες εἶναι ψεῦσται, διότι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν κατεχύθησαν τὰ ψεύσματα διαρραγέντος τοῦ πεπληρωμένου ἐξ αὐτῶν σάκκου τοῦ διαβόλου· παραπλήσιος εἶναι καὶ ὁ μῦθος περὶ τῆς πετρωδὸς διαμορφώσεως τῶν Κραβάρων καὶ τῆς Μάνης. Τινὲς ὁμοίως τῶν μύθων τούτων οὐδ' αἰτιολογικοὶ εἶνε, ἀλλ' ἀπλῶς πεπλασμένοι πρὸς γέλωτα, οἷος ὁ περὶ τοῦ Αἰσώπου ἐν ναυπηγίῳ (ἀρ. 19 H) καὶ τινες ἄσμενοι μῦθοι τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου.

N. Πολίτης

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΔΙΗΓΗΣΙΣ

Περὶ τῆς ἐν ἔτει 1650 παρὰ τὴν Θήραν
ἐκρήξεως.

Ἐκδιδομένη ὑπὸ ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ καθηγ. Ἐθν. Πανεπ.

ΜΙΑ τῶν περιέργων ἐκρήξεων τῆς ἐν Θήρᾳ ἡφαιστείου ἐνεργείας ὑπῆρξεν ἡ ἐν ἔτει 1650, ὅτε ἀνεφάνη παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Θήρας Κολοῦμβον, νησίς ἐκλιπούσα ἔπειτα περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἥτις νῦν εὑρίσκει εἰς βῆθος δεκκοκτῶ μόνον μέτρων ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θάλασσης.

Περὶ τῆς ἐκρήξεως ταύτης, καθ' ἣν περιέργα παρυσιάσθησαν φαινόμενα, σώζονται διάφοροι διηγήσεις, αἱ ἐξῆς· πρῶτον ἡ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ιατροῦ Ἰωάν. Βούρου ἐκδοθεῖσα ἐκ χειρογράφου τινὸς ἐκ Νάξου εὐρεθέντος, ἥτις ἐγράφη εἰς τὴν καθωμιλημένην παρὰ Θηραίου μάρτυρος αὐτοῦ, ἧς καὶ ἕμμετρος παράφρασις ὑπὸ τοῦ Καισαρίου Δαπόντε εἶχε δημοσιευθῆ τῷ 1770 ἐν Βενετίᾳ· δεύτερον ἕμμετρος ἐν τῇ καθωμιλημένη διηγήσει γεγραμμένη ἐν τῷ αὐτῷ χειρογράφῳ ὅπερ εὗρεν ὁ Ἰω. Βούρος καὶ δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ « Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ » τρίτον δὲ σύντομος διηγήσις τοῦ Κρητὸς Τζάνε Μπουναλιῆ τέταρτον ἐκθεσις τοῦ Ἰησοῦ του Richard, ὅστις ἐξῆσεν ἐν Θήρᾳ ἀπὸ τοῦ 1644 μέχρι τοῦ 1675, καὶ ἥτις ἐδημοσιεύθη ἐν Παρισίοις ὀλίγα μετὰ τὴν ἐκρήξιν ἐτη καὶ πέμπτον ἀνώνυμος τις Ἰταλιστὴ γεγραμμένη ἐκθεσις. Ἐν δὲ τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἴδιον λόγον ἐποίησαντο περὶ τῆς ἐκρήξεως ταύτης τοῦ 1650, στηριχθέντες εἰς τὰς ἀνωτέρω καταλεχθεῖσας πηγὰς, οἱ Γάλλοι Pègues καὶ Fouqué καὶ ὁ ἡμέτερος Κλων Στέφανος.

Ἐντυχῶν δ' ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 131 κώδικι τῆς ἐν ἀγίῳ Ὄρει εὐχολογῆς μονῆς Δοχειαρίου, γεγραμμένῳ ἐπὶ χάρτου κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομὸν αἰῶνα, ἀνεκδότῳ διηγήσει περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἐκρήξεως, περιεχομένη ἐν τοῖς φ. 1, α - 5, β τοῦ κώδικος, ἐκδίδω αὐτὴν ἐνταῦθα, ὅπως αὐξηθῶσιν αἱ εἰδήσεις περὶ τῆς σπουδαίας ἐκρήξεως τοῦ 1650, ἥτις πρέχει εἰς τοὺς γεωλόγους ἀφορμὴν πολλῶν μελετῶν καὶ πολλὰ μέχρι τοῦδε παρουσιάζει τὰ μυσθητοῦμενα καὶ ἀνεξήγητα ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τῶν περὶ αὐτῆς εἰδήσεων.

Σημειωτέον δ' ὅτι εἰς τὰς διαφορὰς τοῦ κώδικος ἐνεγράψα μόνος τὰς ἐχούσας τινὰ σημασίαν διὰ τὴν σταθερότητα τῆς νεοελληνικῆς γραφῆς ἐν κώδιξι τῶν παρελθόντων αἰώνων ἢ δι' ἄλλον λόγον, παρέλειψα δὲ τὰς ἀσημάντους ἀνορθογραφίας τοῦ βιβλιογράφου.

αρχ' μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἰδ'.

Ἐδῶ γράφομεν διὰ τὰ σημεῖα καὶ τέρατα ὅπου ἐγείναι εἰς τὸ νησί τῆς Σαντορίνης. Ἐπὶ τὸ βόρειον μέρος εἰς τὰς ἰδ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἐκίνησαν σεισμοὶ μεγάλοι καὶ φοβεροὶ καθὲς ἡμέραν καὶ καθὲς νύκτα ἕως τῆς κς' τοῦ αἰγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἡγουν ἡμέρᾳ Εἴη καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγείναι ἕνας φοβερός σεισμός, καὶ ἐσεισθήσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς, καὶ μετὰ τὴν σεισμὸν ἐβγήκε μεγάλη βρῶμα ὡς ἀπὸ βοτάνι καὶ τέφρι. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐβγήκε μία φλέβα μέσῃ εἰς τὸ πέλαγος ἀλάργου ἀπὸ τὸ νησί ἕως δέκα μίλια, καὶ ἐβγήκεν ὡς ἀπὸ στεροῦ μικρὸν καὶ ἐσηκόνετον ψιλὰ καὶ πάλιν ἔπεφτε μέσῃ εἰς τὸ βῆθος πότε ἐξῆ πότε ἐπτὰ φοραὶς τὴν ἡμέραν ἕως τὰς κθ' τοῦ αὐτοῦ μηνός. Καὶ τῇ Κυριακῇ μετὰ τὸν ὄρθρον ἐσηκώσεν ἕνα σύννεφον ὡς ἕνα φοβερόν καὶ μέγα βουνόν, καὶ ἐφάνη πῶς ἐπῆγεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὅσον ἐπῆγαιεν ἀπάνω ἐχαμοδρόνταν· καὶ ὅταν ἐ-

φθασεν ἀπάνω εἰς τὸν οὐρανόν, ἐγείναι σεισμοὶ μεγάλοι καὶ φοβεροὶ καὶ βρονταὶς με φωταίαις μεγάλας, καὶ ἐκατέβην ἀπὸ τὸν οὐρανόν ὡς ἀπὸ λάτξαις, ὅπου ἀνθρώπος δὲν ἐνθυμᾶται ἡ ταῖς ἤκουσε νὰ γένουν καμμίαν φορᾶν· Καὶ ἐβγήκεν ὁ κόσμος μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀπὸ τὰ κάστη καὶ ἀπὸ τὰ σπίτια με ταῖς ἀγίαις εἰκόνες ἐξω εἰς τὸν κάμπον με πολλὰ δάκρυα, καὶ ἔλεγον ὅτι ἐβῆσεν ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου, καὶ ἐσυχωροῦνταν ἕνας τὸν ἄλλον με πολλὰ καὶ πικρὰ δάκρυα. Καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἑσπερινοῦ ἐγείναι τρεῖς σεισμοὶ ἀπὸ τοὺς προηγήτους μεγαλύτεροι, ὅπου ἤθελε νὰ γυρίσῃ τὸ νησί ἄνω κάτω. Καὶ τὴν ὥραν ἐκείνην ὅπου ὁ κόσμος συν γιμένος, ἦτον ἐκεῖ μία πέτρα πολλὰ μεγάλη καὶ ἐκατέβη ἀπὸ τὸν οὐρανόν ἕνα ἀστροπελέκι καὶ ἐκτύπησεν ἐκείνην τὴν πέτραν καὶ τὴν ἔκκμεν ὡς ἀλεύρι· καὶ ὁ λαὸς ὅλος δὲν ἔπαθε τίποτε. Καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐπῆγαν εἰς τὸν αἰγιαλὸν εἰκοσι παλληκάρια νὰ γυροῦν ὀψάριον ὅπου τὰ ἔρριγεν ἡ θάλασσα ἐξω, καὶ ἦλθεν ἡ βρῶμα τῆς θάλασσης καὶ ἐξεψύγησαν ὅλα τὰ παλληκάρια. Καὶ ὅταν ἐπέραςε μία ὥρα τῆς νυκτός, ἔπκυσαν οἱ σεισμοὶ καὶ αἱ βρονταὶ καὶ αἱ ἀστραπαὶ, καὶ ἐβγήκε μία εὐωδία καλὴ καὶ ἐβάστα ὡς μίαν ὥραν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐρούσκασεν ἡ θάλασσα καὶ ἀνεβῆκεν ἀπάνω εἰς τὸ νησί ὡς δύο μίλια, καὶ ἐπῆρεν ἐρημοτοίχια καὶ παρκαλλήσια ὅπου εὐρίσκονταν ἀνάμεσα εἰς τὰ χωράφια, ὅπου δὲν ἄρρησε μήτε θεμέλιον. Ὡσαύτως καὶ τρία καμμίνα φορτωμένα καὶ καράβια ὅσα ἔρτασε καὶ χωράφια καὶ ἀμπέλια ὅλα τὰ ἐπῆρε.

Καὶ ἐξημερόνοντας ἡ Δευτέρα ἐπλάκωσε καταχνία ὡς ἀπὸ καπνὸς ὅλον τὸ νησί, καὶ ἐκτύπη τούτους ἀνθρώπους εἰς τὰ μάτια καὶ ἐτυρλαίνονταν, καὶ ἔμειναν οἱ ἀνθρώποι τυφλοὶ ὁ μὲν ἐξῆ ἡμέρας, ὁ δὲ ἐπτὰ, ὁ δὲ ὀκτώ ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ πουλῖα ὀλίγον μέρος ἀπόμειναν, τὰ δὲ ἄλλα ἐψόρησαν καὶ ἐγέμισεν ὁ κάμπος. Ὅμοίως καὶ τὰ ἀργυρᾶ ὅπου καὶ ἂν ἦσαν ἐγίνονταν κόκκινα, καὶ τὰ ἐσφόγγιζαν καὶ ἤρχονταν εἰς τὴν τάξιν τους καὶ πάλιν ἐκοκκίνιζαν. Τὰ χρυσάρια ἐγίνονταν ὡς ἀσήμι, τὰ νερὰ ἐτίκρυσαν καὶ ἐφῆνονταν ἀπάνω ὡς ἀπὸ λάδι. Καὶ περὶ τὸν ὄκτω ἡμέρας ἕως τὴν ἄλλην Δευτέραν ἐσήκωσε ἕνα σύννεφον καὶ ἐπλάκωσε ἕνα μέρος τοῦ νησίου. Καὶ εὐρέθησαν ἐκεῖ σκράντα ἀνθρώποι γεωργοὶ καὶ ἀπέθαναν ὅλοι, καὶ τὰ ζῶα ὅσα εὐρέθησαν ἐκεῖ ἐψόρησαν. Καὶ ἤρχονταν δύο καρκαθόπουλα σκντορινέικα φορτωμένα σιτάρι, καὶ τὸ μὲν ἕνα ἐξέπεσε μακρὰ ἀπὸ τὸ νησί καὶ ἐγλύτωσε, τὸ δὲ ἄλλον ἦτον σιμὰ εἰς τὸ νησί ὡς τρία μίλια, καὶ ἦσαν ὑεσκα ἐννέα παλληκάρια καὶ ἀπέθαναν ὅλοι, καὶ τὸ καρκαθόπουλον ἐβγήκεν ἐξω. Μετὰ δὲ ταῦτα ἦλθε μία βρῶμα—τὶς λόγος νὰ τὴν διηγηθῆ, ποία ἀκοῆ νὰ τὴν ἀκούσῃ;—ὅπου ἔπεφταν οἱ ἀνθρώποι ὡς ἀπαιθμμένοι. Καὶ ὅταν ἦτον νότος δὲν τους ἐπαράβλαθεν, ὅταν δὲ ἤθελε γυρίσει γραῖος, εἶχαν μεγάλην στενοχωρίαν. Καὶ θεοῦ βοήθειᾳ δὲν ἀπέθανε τότε τινὰς, διότι δὲν ἐβάσταζεν ἡ βρῶμα πολύ, μόνον ἕως τρεῖς ὥρας. Καὶ ἐπέραςε σκράντα ἡμέρας καὶ ἄνεμος δὲν ἔπνεεν. Καὶ εἶχε ὁ κόσμος μεγάλην στενοχωρίαν, καὶ ἄναρτεν ἡ φωτιὰ ἕως τοῦ αἰγίου Νικολάου. Καὶ τὸ βράδυ τοῦ αἰγίου Νικολάου ἐβγήκεν τρεῖς σιροῦνοι ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἐβγήκεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ κανόν, καὶ ἐκείνοι οἱ σιροῦνοι ἐφάνηκαν πῶς ἐπῆγαν εἰς τὸ μέρος τῷ πονέντε, καὶ ἀπόμεινε μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ ὁ τόπος καθὼς ἦτον καὶ πρῶτα. καὶ ἡ πέτρα ὅπου ἐφάνη εἰς τὴν θάλασσαν ἐβγήκεν ἀπὸ τὸ βῆθος τῆς θάλασσης.

Σπ. Λάμπρος

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΜΕΦΙΣΤΟΦΙΛΗΣ

Γιὰ αὐτὸν τὸν κόσμον τρεῖς
Μὲ μάτια θολωμένα,
Παράτησα γιὰ σένα
Τὰ πλάτη τ' οὐρανοῦ.

Ἐκρύφτηκα στ' ἀστέρια
Στὴ λάμψη, στὸ σκοτάδι,
Ἐζήτησα στὸν ἄδη
Τὴ λευτεριά τοῦ γοῦ.

Λαγάρ, σὰ γιὰ σένα
Κ' αἰμάτωσα τὸ σῶμα,
Κυλίστηκα στὸ χῶμα
Καὶ σέρθηκα στὴ γῆ.

Γιὰ νῶρθω τὴ ψυχὴ σου
Στὴ σφοδρά μου ἐπῆρα
Τὴν καταχθόνια ἄβρα
Τοῦ Μεριστογιᾶ.

Σ. Μαρτζώκης

Η ΩΡΑΙΟΤΗΣ

ΕΙΝΕ Η ΑΝΤΑΝΑΚΛΑΣΙΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΕΙΝ ΤΙΝΙ τῶν ὠραιότερων «Φυσιογνωμικῶν ἀποσπασμάτων» ὁ Lavater πειράται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὑπάρχει ὀρατὴ ἀρμονία μεταξὺ τῆς φυσικῆς καὶ ἠθικῆς ἀσχημίας, καὶ τὴν σχέσιν ταύτην ὑποστηρίζει ὡς βεβαίαν, διότι ἡ σοφία τῆς φύσεως ἐχορήγησεν εἰς πᾶν πλάσμα τὴν ἰδιαιτέραν καὶ ὀρισμένην αὐτῷ μορφήν. Ἐν τούτοις ὑπὸ τὸ ὄνομα «ὠραιότης» δεῖν νὰ ἐννοῶμεν οὐχὶ τὸ θελγητρον, ὅπερ διεγείρει παροδικὸν τι γόητρον, ἀλλὰ τὴν ἔκφρασιν, τὸ πνεῦμα, τὸ ὅποιον διαφαίνεται ἐν τῷ πλάσματι καθόλου θεωρουμένῳ καὶ περιπλέον δεῖν ν' ἀφαιρέσωμεν τὰ ἀνεξάλειπτα ἔχνη ἄπερ ἐγκολάπτουσι πᾶσαι αἱ ὑπερβολαὶ τῶν παθῶν.

Ἐὰν ἀρμόζῃ εἰς τὴν φυσιογνωμικὴν νὰ καταδείξῃ δι' ἀποδείξεων σχεδὸν ἀναντιρρήτων ὅτι πᾶς ἀτομικὸς ὀργανισμὸς φέρεται ἐν ἐκτυπῶ τούτοις νόμοις καὶ τὰ σπέρματα τῶν μεταγενεστέρων ἀναπτύξεων του, καὶ ὅτι ἡ φύσις ἐνεργεῖ ἐν τῷ ὑλικῷ κόσμῳ μετὰ λογικῆς ὁμοίας ἐκείνη, ἥτις διέπει τὸν πνευματικὸν κόσμον, ἡμεῖς ὑπὸ τὴν εἰδικὴν ἐποψίν, ὅφ' ἦν ἐξετάζομεν τὸ πρᾶγμα, λέγομεν ὅτι ἡ ψυχὴ κεκτημένη δύνάμιν μορφωτικὴν τοῦ σώματος δεικνύει τὴν δύνάμιν τῆς αὐτῆς ὡς καλλονὴν ὅσον καὶ ὡς ὑγείαν· ὁ χαρκατῆρ, δηλονότι ὁ συνήθης τρόπος τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ θέλειν, ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν μυῶν τῶν ἐξαρτωμένων ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ συνέπειαν ἐπὶ τῶν χαρκατριστικῶν τοῦ προσώπου. Τὸ μειδιάμα, ἡ εἰρωνεία, τὰ δάκρυα, οἱ νευρικοὶ κλονισμοὶ πολλάκις ἐπαναλαμβανόμενα ἐνεργοῦσι ἐπὶ τῶν ἀπαλῶν μορίων τοῦ προσώπου, χαράττουσιν εἰς αὐτὰ τὰ ἔχνη των, ἐπαφίνοντα αἰείποτε προδιάθεσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον αὐξοῦσιν πρὸς ἐπανάληψιν, τέλος ἐξασκοῦσιν ἐνεργεῖαν διαρκῆ καὶ μόνιμον ἐπὶ τῶν μυῶν καὶ τοῦ

κυτταρώδους ἴστυ· ἡ συχνὴ δὲ αὕτη ἐργασία τῶν μυῶν ἐπιφέρει τροποποιήσεις καὶ εἰς τὰ ὑπὸ τὸ δέρμα σκληρὰ μόρια· εἰς πόσῃ ἄτομα τὸ κρανίον δὲν ὑπέστη πλαστικὰς μεταβολὰς ἕνεκα τῶν διηνεκῶν κινήσεων τῶν μυῶν τῶν συνδεομένων μετ' αὐτοῦ! Εἶναι ἴσως ζήτημα ἐνδιαφέρον ἡ κρανιοσκόπια, ἥτις μέχρι τοῦδε φαίνεται λίαν ἀποκλειστικῶς ἀσχολουμένη εἰς τὰ φαινόμενα, τὰ ὅποια παράγει μόνον τὸ ἐντὸς τῆς οὐσιώδους θήκης περιεχόμενον.

Οἱ ἐμπαθοῦς χαρκατῆρος ἀνθρώποι ἔχουσι κατὰ τὸ γῆρας αὐτῶν πολὺ περισσοτέρως ρυτίδας ἐπὶ τοῦ προσώπου παρὰ οἱ ἡσυχοὶ χαρκατῆρες. Τοῦτο δέ, διότι συνεσπᾶσθησαν πολλάκις οἱ μῦς τοῦ προσώπου καὶ αἱ πτυχαὶ αἱ σχηματισθεῖσαι ὑπὸ τῶν κινήσεων τούτων ἐμειναν ἀνεξάλειπτοι. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει εἰς πάντα τὰ ὄργανα, εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ σώματος. Ἐὰν ἀνθρώπος τις, ἀπηλλαγμένος ὀχληρῶν φροντίδων, ἀναπνεύσῃ ἐπὶ τινα κειρὸν δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων του, ὁ θώραξ αὐτοῦ διαστελλεται πρὸς ὄρελος τῶν ὀργάνων, τὰ ὅποια περιέχει. Ὑποθέσαστε, τούναντιον, ἄτομον, εἰς τὸ ὅποιον ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος ὑρίσταται στενωχωρίαν ἕνεκα ψυχικῶν ἐνοχλήσεων, λύπης, φέρ' εἰπεῖν, καὶ πόθων, ταχέως θέλετε παρατηρήσει ἐν αὐτῷ ἀναπτυσσομένης τὰς λυπηρὰς συνεπειὰς τοιαύτης διαρκοῦς καταστάσεως, ἥτοι διατάραξιν τῶν ἐκκρίσεων καὶ ἀποκρίσεων, ἀδυναμίαν τῆς πέψεως κτλ. Τὸ ἄτομον διατηρεῖ ἐφ' ὄρου ζωῆς τὸν ὀργανικὸν χαρκατῆρα τῶν ἠθικῶν ἐντυπώσεων, τὰς ὅποιας καθ' ἑξῆς ὑπέστη, καὶ τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι τοσοῦτ' ἀλλοῦ ἀναπόφευκτον καὶ φανερόν, καθόσον αἱ ἐντυπώσεις ἐνήργησαν περισσώτερον χρόνον μετὰ πλείονος δυνάμεως καὶ βίας καὶ καθόσον ὑπῆρξεν μᾶλλον σύμφωνοι πρὸς τὰς φυσικὰς τοῦ ἀτόμου διαθέσεις καὶ συχνότερον ἐπανελήθησαν. Ὁ ἀνθρώπος εἶναι οὕτως εἰπεῖν, κύκλος ζωῶν πάντα τὰ μέρη τοῦ ὀργανισμοῦ του, εἶναι ἀλληλεπιδρασιν. Ὅ,τι ἐκδηλοῖ ἐκ πρώτης ὄψεως πρόσωπον ὠχρόν καὶ ἐρρυθρωμένον, τοῦτο ἐπιβεβαιώσει κατόπιν ἄλλα σημεῖα, ἡγουν ἡ ἀδυναμία τῆς φωνῆς, τὸ σκληρόν βάδιμα, οἱ κακοὶ χαρκατῆρες τῆς γραφῆς, τὸ ἀναποφάσιστον τοῦ πνεύματος, ἡ εὐπάθεια πρὸς τὰς μεταβολὰς τῆς ἀτμοσφαιρῆς καὶ ἡ ἥρεμα καὶ κατὰ μικρὸν ἀλλὰ σταθερῶς, ὑπεισέρπουσα νόσος. Τὸ πνεῦμα ἔχει δηλητήρια, τὰ ὅποια φρονέουσι τὸ σῶμα, καὶ ἐνεργετικὰ προϊόντα, τὰ ὅποια τὸν συντηροῦσι καὶ τὸ θεραπεύουσιν. Ἡ ὠραιότης αὕτη εἶναι ὑπό τινα ὄψιν σημεῖον τῆς ὑγείας. Ἡ ἀρμονία τῶν λειτουργιῶν ἐμφανίζεται διὰ τῆς ἀρμονίας τῶν μορφῶν. Ἐὰν λοιπὸν ἡ μὲν ἀρετὴ εἶναι αἰτία τῆς ὠραιότητος, ἡ δὲ κακία τῆς ἀσχημίας, δύναται τις ν' ἀρνηθῆ ὅτι ἡ μὲν διατηρεῖ τὴν ὑγείαν, ἡ δὲ τὴν καταστρέφει; Ἡ φύσις εἶναι, τολμῶ εἰπεῖν, μυστικὸν δικαστήριον. Ἡ ἐτυμολογία τῆς ὑπομονητικῆς, ἀπαρκατῆρητος δὲν ἀρίνει τίποτε νὰ διαφύγῃ. Γνωρίζει τὰ σφάλματα, τὰ ὅποια κρύπτονται ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὰ ὅποια οἱ νόμοι του δὲν δύνανται νὰ τιμωρήσωσιν. Αἱ δεσποτικαὶ αὐτῆς ἀποφάσεις αἰώνιοι, ὡς πᾶν τὸ ἐκ τῆς αἰδίου ἐκείνης ἀρχῆς ἀπόρρον, ἐπιφέρουσιν εἰς τὰς γενεὰς τὰ ἀναπόφευκτα ἀποτελέσματα αὐτῶν, καὶ ὁ ἀπόγονος ὅστις μελετᾷ μετ' ἀπελπισία τὸ μυστήριον τῶν παθῶν καὶ των, δύναται ν' ἀνεύρῃ τὴν αἰτίαν αὐτῶν εἰς τὰς καταχρήσεις, τὰς ἀμαρτίας τῶν προγόνων του. Ἡ ἀρχαία ρήτρα «δρῶντι καὶ παθεῖν ὅικειν» ἰσχύει οὐχὶ μόνον ὑπὸ δίκαικὴν καὶ ἠθικὴν ἐποψίν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ φυσικὴν. Ἐ-

κείνο, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν δικαιω-
νιζομένων εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος δεινῶν, πρέπει νὰ
ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, νὰ μελετηθῆ παρὰ φυσιολόγου φιλαν-
θρώπου. Θέλει καταδειχθῆ ἐναρξέστερον ὅσημέραι ὅτι ἡ
ἀσθενικὴ κατάστασις καὶ αὐτὰ τὰ νοσήματα τῆς ἐνε-
στάσης γενεᾶς πηγάζουσιν ἐξ ἠθικῶν ἢ ἐκ φυσικῶν αἰ-
τιῶν καὶ ὅτι τὸ ἀναγκαῖον εἰς πρόληψιν καὶ ἐκρίζωσιν
αὐτῶν φάρμακον δὲν εἶναι μόνον ἡ ὑλικὴ ἐκείνη ἀνα-
τροφή, ἡ λεγομένη ἀνδρική, ἧτις δίδεται εἰς τὰ Λύκεια,
ἀλλ' ὑψηλοτέρα τις καὶ ἄλλοια ἀνατροφή, ἡ ὁποία πρέ-
πει ν' ἀρχίσῃ παρ' ἡμῶν. Κατηγόρησαν πολλάκις τοὺς
ιατροὺς καὶ ἐνιαχοῦ εὐλόγως ὅτι εἶναι ὑλισταί, ὅτι βλέ-
πουσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μόνον σωρὸν ὀστέων, χόνδρων,
μυῶν, σπλάγγων καὶ μεμβρανῶν, τὰ ὁποία κινουῦνται
διὰ τοῦ ὀξυγόνου τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ αἵματος. Μομφῆ
τοιαύτη ἀδύνατον νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς ἡμετέρας θεωρίας.
Δὲν ἀντιλέγομεν οὔτε εἰς τὸν ἠθικολόγον οὔτε εἰς τὸν
ιερέα ἀποδεικνύοντες ὅτι συμβιβάζεται ἡ ἀρετὴ μετὰ τῆς
υἰείας. Εἰς τοὺς ἀνθρώπους, παρ' οἷς ἡ εὐεργετικὴ φύ-
σις νύκλυσε δι' εὐτυχῶς ὀργανισμοῦ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν
ἠθικῶν τάσεων (καθὼς εἰς τὰς τέχνας παρατηροῦμεν ἐ-
ξόχους μεγαλοφυίας, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν τάξιν ὑ-
πάρχουσι ψυχαὶ προνομιούχοι, ὁ Σωκράτης, φέρ' εἰπεῖν,
καὶ ὁ Μάρκος Αὐρήλιος, ὁ Heward Penn κλπ.), εἰς
τοιοῦτους ἀνθρώπους, λέγω, ἡ ἀρμονία αὐτῆ ψυχῆς καὶ
σώματος θέλει δειχθῆ βεβαίως διὰ τρόπου εὐχερῆστατου
καὶ θελκτικώτατου παρὰ εἰς ὄντα ὀλιγώτερον ὑπὸ τῆς
φύσεως εὐνοηθέντα, παρ' οἷς, ἵνα καρπωθῆ τις ἐκ στεί-
ρου ἐδάφους ὀλίγα ἄνθη καὶ ὀλίγους καρπούς, ἀπαιτεῖ-
ται ὀδυνηρὰ πάλη τοῦ πνεύματος κατα τῆς ὕλης. Ἄλλ'
αἱ ἀκτίνες τοῦ οὐρανοῦ φωτός, ὡς αἱ λάμπεις τῆς ἀ-
στραπῆς, θὰ διαλάμπωσι μετὰ τοσαῦτον μεγαλειότητας
λάμπειως, ὅση σκοτεινότερα εἶναι ἡ νύξ, τὴν ὁποίαν δι-
λύουσι καὶ θὰ μεταμορφώσωσι τὸ ὑλικὸν περικάλυμμα,
ὡς συνέβη τοῦτο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Σωκράτους, θὰ
ἐπαληθεύσωσι δὲ οἱ λόγοι τοῦ Ἀπολλωνίου, «ὅτι καὶ αἱ
ρυτίδες ἔχουσι τὸ ἔαρ των». ὑπὸ ὄριμον σκέψιν ὄλων τῶν
προειρημένων ἐρωτῶ ἡ καθαυτὸ ὠραιότης εἶναι ἄρα γε
ἄλλο τι ἢ ἡ μεταμόρφωσις καὶ ἐξωραΐσις τοῦ σώματος
ὑπὸ τῆς ψυχῆς; Ἡ υἰεία εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ὠραιότης
τῶν λειτουργιῶν τῆς ζωῆς; Ὅποταν ἡ ἀρετὴ εὐρὴ ὄρ-
γανον κελῶς ἠρμοσμένον, τὰ εὐτυχῆ αὐτῆς ἀποτελέ-
σματα ἐπέρχονται λίαν εὐχερῶς, ὥστε δὲν γίνονται κ-
ταφανῆς ἢ λαμπρότης των ἄλλ' ἐὰν ἐπέλθῃ ἀνάγκη νὰ
ἐξαγάγῃ τις βιαίως ἐξ ὀργάνου κακῶς ἠρμοσμένου μέλη
ἄρμονικά, τὸ θαῦμα τοῦτο θέλει ἐγείρει γενικὴν ἐκπλη-
ξιν. Ὅπως δὲ εἰς ἐπίσημόν τινα στιγμὴν ἡ ὠραιότης
ἐπὶ πολὺν χρόνον κεκρυμμένη δύναται παρευθῆς νὰ ἐπ-
ανθήσῃ εἰς τὸ πρόσωπον ἀγαθοῦ ἀνθρώπου, οὕτω πλ-
λάκις, ὅπως προσκτῆσθαι τις τὸ πολῦτιμον ἀγαθὸν τῆς
υἰείας, ἀρκεῖ μία μόνη ἀπόφασις τολμηρὰ καὶ ὀριστική.

Μὴ ἐλπίζετε, λέγει ὁ Lawater, ὁ ἔνθους συγγρα-
φεὺς τῶν φυσιολογικῶν ἀποσπασμάτων, μὴ ἐλπίζετε νὰ
καταστήσητε ὠραιότερον τὸν ἄνθρωπον χωρὶς πρότερον
νὰ τὸν καταστήσητε βελτίονα ἑαυτοῦ. Προσθέτω καὶ γὰρ
μετὰ πλήρους πεποιθήσεως «Ἐὰν δὲν τὸν καταστήσητε
βελτίονα, μὴ ἐλπίζετε νὰ διατηρήσητε τὴν υἰείαν του.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

Φρουχτερόλβεν

ΑΒΥΣΣΟΙ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΦΙΛΙ

Μαρθηκαν τὰ ἄστρα φούλια

Τὰ μυρωμένα γιοσεμιά

Γύραν κεφάλι τὰ ζουμπούλια

Ἄχ! χωρὶς ἀφορμὴν καμμιά.

Στὸν κηπὸ μας τὸ μαγεμένο

Τώρα δὲν εἴμεινε ἀρθὸς

Ἔτσι τοῦ ἦταρε γραμμένο

Σὰν τὴν ἀγάπη μας κι' αὐτός.

Κι' ἐκεῖ ποῦ ἔνα βράδυ μόνου

Τὸ πρῶτο μοῦδωσες φιλι

Λουλουδι τῶρα δὲν γυτρῶνε

Ὅτε ἀηθὸν πιά λαλεῖ.

Ἀθῆναι 1902.

Μῦθος Παπαδόπουλου

ΑΝΟΙΚΤΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Ἀγαπητὲ φίλε

Μοῦ ἔγραψες διατὶ δὲν ἐρωτάσθῃ εἰσέτι ἡ ἐκατονταε-
τηρίς τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητοῦ καὶ ἐπὶ τῆ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ
μοι ὠμίλησες περὶ τοῦ κοινου καὶ τῆς σημασίας τῆς φῆ-
μης τοῦ συγγραφέως. Μοι ὠμίλησες καὶ διὰ τὴν ὑλικὴν
ἀμοιβὴν τῶν ἐργατῶν τοῦ πνεύματος καὶ προσεπάθεις
νὰ μὲ πείσης πόσον αὐτὴ συντελεῖ εἰς ἀμύλλαν καὶ αὐτὴν
τὴν πρόοδον πάσης φιλολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς κι-
νήσεως.

Ἔχεις δίκαιον, φίλε μου, νὰ τὰ πιστεύης καὶ νὰ τὰ
ὑποστηρίξῃς καὶ τὸ περισσότερο διότι δὲν ζῆς εἰς τὴν
Ἑλλάδα. Ἄν ἐγνώριζες καλὰ τὰ ἐδῶ, ἦθελες ἀπελπισθῆ
καὶ ἦθελες ἐνωρὶς ἀπογοητευθῆ μὲ ὄλον τὸν ἐνθουσια-
σμὸν τὸν ὁποῖον αἰσθάνεσαι διὰ τὴν πατρίδα μας.

Τὸ πολὺ ἢ ὀλίγον κοινὸν ἐν Ἑλλάδι εἰμφορεῖ νὰ
εἴπῃ κανεὶς πῶς εἶναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι συγγραφεῖς, οἱ ὁ-
ποῖοι ἐκ καθήκοντος παρακολουθοῦν κάθε νέον ἔργον. Ὁ
πολὺς κόσμος εἶναι βυθισμένος εἰς τὰ βιοποριστικά του
ἔργα καὶ τὰς ὥρας τὰς ὁποίας ἡδύνατο νὰ χρησιμοποι-
ήσῃ πρὸς πνευματικὴν ἀπόλαυσιν τοῦ τὰς ἀπορροφᾷ τὸ
καφεῖνον καὶ ἡ πολιτικὴ, ἐκ τῆς ὁποίας κατήντησε νὰ
ἐξαρτᾶται ἡ μνημότης τοῦ ὑπαλλήλου, τὸ συμφέρον
καὶ αὐτὴ ἡ περιουσία τοῦ πολίτου. Μόνον διὰ τὴν ἐρη-
μεριδομανίαν δύναται νὰ καυχῆθῃ ἡ σημερινὴ Ἑλ-
λάς. . . .

Πρέπει νὰ μάθῃς, φίλε μου, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν οὔτε ὑπάρ-
χει συγγραφεὺς Ἑλλῆν κερδίζων τὸν ἄρτον του ἐκ τῶν
ἔργων του. Μόνον ἐκδότης διδασκτικῶν βιβλίων ὑπάρ-
χουν καὶ συγγραφεῖς διδασκτικῶν βιβλίων κερδίζουσι. Κάθε
ἄλλο βιβλίον διὰ τὸν Ἑλληνα εἶναι ὅ,τι τὸ πῆ ρι
εἰς τὸ στόμα τῶν μερακίων πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῶν
αὐστηρῶν τῶν ἀπλοικῶν γονέων.

Ἡ ἐκδοσις πολλάκις ἐνὸς βιβλίου χρεωστεῖται εἰς τὴν
πολιτικὴν αὐτὴν. Συγγενῆς ὑπουργός, ἢ τμηματάρχης
ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τὴν ἀγορὰν τοῦ βιβλίου,

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

ΤΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΦΡΟΕΒΕΛ

Πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ παρ' ἡμῶν.

Σχετικῶς πρὸς τὰς σκέψεις, αἰτινες γίνονται διὰ τὴν
ἐγκαθίδρυσιν εἰς τὰ παιδαγωγικὰ ἡμῶν ἡθῆ τοῦ συστή-
ματος τοῦ Φρόεβελ, καλὸν θὰ ἦτο ἐὰν ἐγνώριζομεν διὰ
μικρῶν τὸ σύστημα καὶ εἰς τοὺς ἀναγνώστὰς μας, διὰ
νὰ ἴδουν καὶ οὗτοι τὴν θεωρητικὴν ἐπιστημονικὴν βᾶσιν
τῆς μεθόδου καὶ τὴν ψυχολογικῶς πρακτικὴν καὶ πολῦ-
τιμον αὐτῆς ἐφαρμογὴν.

Τὸ σύστημα τοῦτο στηρίζεται ἐπὶ τῆς ψυχολογικῆς
μελέτης τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς
γενικῆς υἰγιεινῆς. Ἐφαρμόζεται δὲ ὅχι μόνον κατὰ τὴν
προδημοτικὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ δημοτικῷ σχο-
λεῖῳ, μετ' ἀρίστων ἀποτελεσμάτων, ὡς θέλομεν ἰδεῖ.

Κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην, μέχρι τοῦ ἐβδόμου ἔτους
τὰ παιδιὰ καὶ τὰ κοριτσάκια τοῦ λαοῦ πλανῶνται πα-
ραμελημένα εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὸ περιβάλλον πάσης
κακῆς ὑποβολῆς ἢ ἐστερημένα πάσης οἰκογενειακῆς ἀνα-
τροφῆς ἐκ μέρους τῶν γονέων, οἵτινες εἴτε ἐνεκεν ἀμα-
θείας, εἴτε ἐνεκα πτωχείας, δὲν δύνανται νὰ φροντίσουν
διὰ τὴν πρέπουσαν ἀνατροφήν τῶν τέκνων των. Συνε-
πῶς ταῦτα λαμβάνουν πᾶσαν κακὴν ἐξιν, μεταβαίνοντα
δὲ εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, εἰς ἀνθυγιεινὰ δωμάτια,
ὑπὸ ἀψυχολόγητον παιδαγωγικὸν σύστημα γίνονται νο-
σηρά, δειλὰ καὶ σχολαστικά.

Ἐκ τοῦ ὑλικῶς ὁμοῦς τούτου ἀναμένομεν νὰ δια-
πλασθῇ ἡ κοινωνία τοῦ μέλλοντος, ἡ εὐημερία τῶν ἀ-
τόμων καὶ τοῦ ὄλου, δεικνύοντες δὲ τοιαύτην ἐγκλημα-
τικὴν ἀδιαφορίαν, δυνάμεθα ἐκ τῶν προτέρων νὰ γνωρί-
ζομεν τὴν οἰκτρὰν διὰ τὸ μέλλον κατάστασιν καὶ τοῦ
ἀτόμου καὶ τοῦ κοινωνικοῦ ὄλου. Διὰ τοῦτο εἶνε ἐπείγον
νὰ ἐγκαταλειφθῇ τὸ παλαιὸν σύστημα, τὸ ἐκφοβιστικόν,
τὸ βυθίζον εἰς τοὺς νεαροὺς ἐγκεφάλους τῶν μικρῶν μας
μόνον γνώσεις γραμματικῆς, τὸ ἀπχοροεῦον τὴν ἐκδή-
λωσιν πάσης φυσικῆς ὀρμῆς τοῦ παιδὸς πρὸς τὴν φαι-
δρὰν ζωηρότητα, τὴν ἀτομικὴν θέλησιν, τὴν πρωτότυ-
πον δημιουργίαν, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν
κοινωνικότητα καὶ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀμέσως τὸ ἐπιστημο-
νικὸν σύστημα, τὸ στηριζόμενον ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς γνώ-
σεως τῆς φύσεως τοῦ παιδὸς καὶ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ
ἐκδηλώσεων.

Ἡ παιδικὴ ἡλικία φύσει εἶνε φαιδρά, ζωηρά, φύ-
σει ἀγαπᾷ νὰ παίξῃ μὲ ζωηρὰν εὐθυμίαν ἐντὸς τῆς φύ-
σεως μετὰ τῶν λοιπῶν μικρῶν παιδῶν, νὰ παίξῃ μὲ τὰ
χώματα, νὰ χορεύῃ, νὰ τρέξῃ, νὰ ἄδῃ, νὰ ἀκούῃ ἀφη-
γήσεις διαφόρους. Εἰς τὰς κλίσεις ταύτας τοῦ παιδὸς,
τὰς φυσικὰς ταύτας ὀρμὰς, βλέπει τις ἐκδηλουμέναις τὰς
πρώτας τάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πρὸς τὴν γεωρ-
γίαν, τὴν ζωὴν ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς φύσεως, τὴν
φαιδρὰν καὶ ἀμέριμον ζωὴν τοῦ ὑπαίθριου βίου, ἣν ἡ
Γραφὴ περιγράφει παραδεισίον, τὴν ἀρχὴν τῆς μουσικῆς

του χορού της ποιήσεως. Ταῦτα δ' ἔχουσι τοῦτο τὸ ἐνδιαφέρον διότι δεικνύουσιν ὅτι αἱ φυσικαὶ ὀρμαὶ τοῦ παιδός, αἰτίνας ὑπομιμνήσκου, τὰς φυσικὰς ὀρμὰς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν πολιτισμόν, ὅτι αἱ παιδικαὶ αὐταὶ ἐκδηλώσεις εἶνε βεβήματα παιδικαί, ἐπομένως ὄχι μόνον δὲν πρέπει ἐν τῇ ἀνατροφῇ νὰ θίγονται, ἀλλὰ τούναντίον νὰ ὑποβοηθῶνται καὶ νὰ ἐπιρρῶνται ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτῶν.

Κατὰ τὸ ἰσχύον ἀτυχῶς σύστημα αἱ φυσικαὶ τοῦ παιδός ὀρμαὶ πνίγονται, ἀκούετε δὲ τὸν διδάσκαλον φωνάζοντα: «Μὴν παίζεις, μὴ γελᾷς, κάνε ὅ,τι σοῦ λέγω ἐγώ, καὶ ὅ,τι θέλεις ἐσύ. παῦσε τὰς ἐρωτήσεις, γιὰτὶ μ' ἐσκότισες, μὴ κυττάζεις ἔξω, κύτταζε τὸ βιβλίον σου» κλπ. Ἐνῶ δὲ τὸ παιδάκι βράζει ἐκ παιδικῆς ζωηρότητος καὶ θέλει ἀκράτητον νὰ φύγῃ εἰς τὸν κῆπον καὶ νὰ παίξῃ, τὸ σύστημα τὸ κρατεῖ καρφομένον ἐπὶ ἀνθυγιεινῶν θρανίων, ἐντὸς στενῶν, κακῶς ἀερισθῶν καὶ φωτισθῶν δωματίων, καὶ τοὶ μαθηταὶ γινώσκουσιν ἀρηρημένους καὶ γραμμικτικῶς—ἐνῶ πρὸ τοῦ σχολείου τὰ παιδικὰ τοῦ λαοῦ πλανῶνται εἰς τοὺς δρόμους ἐγκαταλειμμένα.

Ἡ κατάστασις αὕτη, εἶνε κειρὸς πλεόν, νὰ πύσῃ κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἔχομεν θυμῶσιον σύστημα τοῦ πολιτεύματος παρέχον καρπούς εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. **Τὸ σύστημα τοῦ Φροέβελ,** οὐτινος εὐτυχῶς ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἀπέκτησεν ἕνα Νηπιακὸν Κῆπον καὶ ἐν Νηπιαγωγίῳ Φροντιστήριον χάρις εἰς τὴν ἀνεξάντλητον γενναιοδωρίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης καὶ τοὺς ἀτρυτοὺς ἀγῶνας τῆς κυρίας Αἰκ. Λασκαρίδου.

Τοὺς πολιτίμους καρπούς ἐθαύμασα καὶ ἐγώ, εἰς τὴν φαιδρὰν ζωηρότητα καὶ εὐφροσύνην τῶν μικρῶν νηπίων εἰς τὰ ἐργαστήρια των, εἰς τὰ εὐθυμὰ των παίγνια, τὴν σφαίραν, τὸν κύβον, τὰς πλυνθίδας, τὴν ἔρρυθμον γυμναστικὴν, τὰς διὰ πῆλου πλαστικὰς τῶν ἀπομιμήσεις, καὶ εἰς ὅλας αὐτῶν τὰς φαιδρὰς ἐνασχολήσεις μὲ τὰς ὁποίας παίζοντα, μαθητῶν πλείστα πράγματα, ἀποκτοῦν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐργασίαν, τὴν πρωτότυπον σκέψιν, τὴν φυσικότητα αὐτῆς.

Μία μικρὰ ἐπίσκεψις, εἰς τὸ παρὰ τὴν Ἀκρόπολιν Νηπιαγωγικὸν Φροντιστήριον, θέλει προκαλέσει πλείστα ἐκπληξίαι καὶ θαυμασμὸν πρὸς τὴν ζωηρὰν φυσικότητα καὶ εὐφροσύνην τῶν κηρῶν καὶ φαιδρῶν παιδιῶν, ἅτινα παίζοντα μαθητῶν, καὶ διασκεδάζοντα ἀποκτοῦν τὰς ἀρίστους τῶν ἔξεων.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι λίαν ταχέως θελοῦσιν ἰδρυθῆ καὶ ὑπὸ τοῦ Δήμου καὶ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πλείστοι παρῶμοιοι Νηπιακοὶ Κῆποι, διὰ πᾶσαν συνοικίαν τῆς πρωτεύουσος καὶ διὰ πᾶν χωρίον καὶ διὰ πᾶσαν πόλιν τοῦ κράτους μας, εἰς τρόπον ὥστε τὰ παιδικὰ τοῦ λαοῦ νὰ μὴ διαρθεῖρανται εἰς τοὺς δρόμους ἢ νὰ γείωνται σχολαστικὰ εἰς τὰ σχολεῖα, ἀλλὰ νὰ λαμβάνωσι τὰς ἀρίστους τῶν συνηθειῶν εἰς τὰ Φροβελικὰ ταῦτα Νηπιαγωγεία. Ἡ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ τῶν ἀτόμων καὶ

τῆς κοινωνίας ἐπίδρασις τοῦ συστήματος εἶνε ἀρετὰ προφανῆς, ὥστε νὰ μὴ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπιμείνωμεν. Ἐλπίζομεν μόνον ὅτι τάχιστα θ' ἀποκτήσωμεν τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ ὑγιεινὰ καὶ ψυχολογημένα ταῦτα Νηπιαγωγεία, τὰ ὁποῖα ἐκρμύζονται εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου κατὰ τῶν μᾶλλον πολιτίμων καρπῶν καὶ τῶν μᾶλλον ποθητῶν ἀποτελεσμάτων.

Σ. Ζωγραφίδης

ΥΠΑΚΟΗ

Δυσχερέστατον μὲν, ἀλλ' ἀναγκαιότατον, εἶνε τὸ νὰ κατασταθῇ ὁ παῖς εὐπειθής· ἡ δὲ τῆς ὑπακοῆς ἀνάγκη δὲν χρῆζει ἀποδείξεως· προκειμένου δὲ περὶ παιδῶν τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ὑπακοῆς, ἀνακηρύττει καὶ ἡ Θεία Γραφή λέγουσα· «Τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν». Τὸν δὲ ἀπειθῆ παιδῶν πρέπει νὰ παρατηρῶμεν, ὅπως παρατηρῶμεν ἀγρὸν κατηρημωμένον ἐκ τῆς χαλᾶζης, δῆλα δὴ μὲ ὀρθακμοὺς δεδκρυμένους καὶ καρδίαν τεθλιμμένην.

Ἡ τελεία ὑπακοὴ εἶνε σπανία, ἡ ὑπακοὴ δῆλον ὅτι ἡ καλῶς νοουμένη, καὶ προκειμένου περὶ ταύτης δὲν δυσκολευόμεθα οὐδὲως νὰ εἰπώμεν καὶ ἐνταῦθα ὅτι οἱ γονεῖς πταίουσιν πρῶτον. Ἀρχαία παροιμία λέγει ὅτι· «τὸ μῆλον δὲν πίπτει μακρὰν τοῦ δένδρου» καὶ «κατὰ μάννα κατὰ κύρη, κατὰ γυῖο καὶ θυγατέρα», ὅθεν καὶ τὰ τέκνα διατελοῦσιν ἰσχυρογνωμοῦντα, ὡς ποτε καὶ οἱ γονεῖς αὐτοὶ δὲν ὑποτάσσονται συνήθως τῇ ἐαυτῶν μᾶλλον θελήσει ἢ τῇ τοῦ Θεοῦ—τοῦ ὀρθοῦ λόγου—ὑποπίπτοντες εἰς τὸ αὐτὸ τοῖς τέκνοις αὐτῶν σφάλμα, οὐ ἕνεκα τῆς ἀγωγῆς αὐτῶν ἀποτυγχάνουσι.

Λέγω δὲ τοῦτο, διότι γράφω πρὸς πατέρα—ἡ μᾶλλον πατέρα—καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ἀναμιμνήσκωνται πάντοτε ὅτι ἡ βελτίστη θέλησις εἶνε ἡ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς εἶπεν εἰς τὸ παιδίον «τίμα τὴν μητέρα σου καὶ τὸν πατέρα σου», οἱ δὲ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ προκαλῶσι τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπακοὴν τῶν τέκνων μετὰ σεβασμοῦ, διότι ὅπως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ σοφία ἄνευ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, οὕτω δὲν ὑπάρχει ὑπακοὴ ἄνευ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς· διότι μόνον ὁ σεβασμὸς παράγει τὴν ὀρθὴν καὶ υἱικὴν ὑπακοήν· οὐδεμία δὲ μεγίστη ταύτης ἀλήθεια δύναται νὰ ὑπάρξῃ· «ὁ πρὸς τοὺς γονεῖς» σεβασμὸς ἔλκει ἐπὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν ἐγγόνων» πᾶσαν τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν εὐλογίαν».

Εἶνε δὲ ἀξιοθρήνητος ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην ἡ διαγωγή πολλῶν γονέων, οἵτινες ἀνατρέπουσιν ὄντως τὴν θεῖαν τάξιν. ἀνθ' ἧς ἀντικαθιστῶσι καθαρῶς τὴν ἀνθρωπίνην. Προσφέρονται, φέρ' εἰπεῖν, πρὸς τὰ ἐκείνων τέκνα μετὰ στοργῆς, φιλίας, δικαιοσύνης καὶ εὐσταθείας. παρέχουσιν αὐτοῖς ἐν τε τοῖς λόγοις καὶ τοῖς τρόποις καὶ ταῖς πράξεσι παραδειγματὰ ἐπιβίλλοντα τοῖς τέκνοις σεβασμόν; Παντελῶς δυστυχῶς! Καὶ ἕνεκα τῆς ὀλιγορίας ταύτης τῶν γονέων καὶ τῆς τυφλῆς ἀγάπης τὰ τέκνα αὐτῶν γίνονται ἀθηδέστατα οὐ μόνον εἰς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν, οὐς ὁμοίως ὀφείλουσι νὰ σέβωνται ὡς πνευματικούς γονεῖς, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς γονεῖς ἀκόμη! Ἐπειτα, ὅταν ὁ παῖς δὲν σέβηται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του ὡς καὶ τοὺς διδασκάλους καὶ πάντα ἡλικιωμένον, τοὺς ὁποίους καθ' ἑκάστην βλέπει καὶ συναναστρέφεται, πῶς εἶνε δυνατόν ν' ἀ-

παιτήσωμεν νὰ σεβασθῇ τὸν Θεόν, τὸν ὁποῖον δὲν βλέπει; Πῶς θὰ σεβασθῇ τὰ θεῖα ἔργα, τὴν θρησκείαν του καὶ ἀποκτήσῃ θρησκευτικὸν αἵτημα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ; Ἰδοῦ, διατί ἡ σημερινὴ νεότης εἰς ἀθλίαν κητάστασιν, εὐρίσκεται ἢ νὰ μὴ εἰπῶ ἄλλο τι.

Β. Βουλγάρεως

Δευθεντοῦ Παιδαγωγείου.

Ἡ ΑΡΧΑΙΑ ΤΡΙΠΥΡΓΙΑ ΕΝ ΑΙΓΙΝῃ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἐναντι τῶν ὀγκολίθων ἐν μέσῳ τοῦ ἐκεῖθεν ὑψηλοτάτου γηλόφου ὑπάρχει περίζωμα ὀγκολίθων σχήματος ὀρθογωνίου οὐτινος ἡ πρὸς δυτικὰς πλευρὰ ἔχει μῆκος 7 μ ἢ δὲ πρὸς Β. πλευρὰ 14 μετρ. ἑλλειπουσῶν τῶν ὀγκολίθων τῶν ἄλλων πλευρῶν, τὸ ἤδη οὕτω σωζόμενον περίζωμα εἶνε ὁμοιον τοῦ ἐν Σπάρτῃ τοιοῦτου, ὅπερ θεωρεῖται ὡς ὁ τάφος τοῦ Λεωνίδα. Πιθανὸν καὶ τοῦτο νὰ ἔχρησμευσεν ὡς τάφος τῶν ἐκεῖσε πεσόντων Σπαρτιατῶν ὑπὸ τοῦ Χαθρίου—κατὰ Ἐσνοφῶντα—ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Γοργώπα. — Ἀνερχόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ περιζώματος αὐτοῦ, εὐρισκόμεθα ἐφ' ἐνὸς ἐξόχως τερπνοτάτου καὶ ὠραιότατου ὄροπεδίου—καὶ ὅπερ δύναται νὰ εἶνε τὸ παρὰ τοῦ Ἐσνοφῶντος κελούμενον «Ἡράκλειον».

Κάτωθεν δ' αὐτοῦ ἐν βελυτάτῃ χωνοειδεῖ σχιδῶν φάργγι, τὸ κοῖλον χωρίον, ἀπολήγον εἰς βεβήτατον ὀρμίσκον, ὅστις ἠδύνατο ἀσφαλῶς νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἀποθίβασιν τῶν ὀπιτῶν τοῦ Χαθρίου καὶ ἡ θέσις αὕτη ν' ἀποκρύψῃ αὐτοὺς, ὡς κεκλυμένη ἀπὸ πυκνότητος δάσους ἐκ πεύκων, ἃς εἰσέτι ἐσεβάσθη ὁ πέλεκυς τῶν ὑλοτόμων. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὄροπεδίου αὐτοῦ (τὸ Ἡράκλειον) ἀναχωροῦντες πρὸς τὴν ἑναντι τοῦ Νησιδίου κοιλάδα (τὴν νῦν Νησίδα καλουμένην) διανύομεν ἀκριβῶς ἑκακίδεκα σταδίους (ὄρ. Ἐσνοφῶντα· «αὐτοὺς δὲ τῆς νυκτὸς» ἀποβάς εἰς τὴν Αἰγίαν παρῶτέρω τοῦ Ἡρακλείου ἐν «κοίλῳ χωρίῳ ἐνήδρευαν, ἔχων τοὺς πελταστὰς ἄμα» δὲ τῇ ἡμέρᾳ... ἦγον οἱ τῶν Ἀθηναίων ὀπλίται Δημινέτου αὐτῶν ἡγουμένων καὶ ἀπέβαινον τοῦ Ἡρακλείου» ἐπέκεινα ὡς ἑκακίδεκα σταδίοις, ἔνθα ἡ Τριφυρία...)

Ἀπὸ δὲ τῆς κοιλάδος ταύτης τῆς Νησιδῆς—(Τριφυρίας) φαίνεται, ἐπὶ τῆς ΜΔ κορυφῆς τῶν ὑψηλοτέρων ἐπ' αὐτῆς βουνῶν, ἕτερος κυκλωτερῆς Πύργος, οὐτινος οἱ ὀγκολίθοι καὶ οἱ ἐπ' ἀλλήλων καὶ συναλλήλων ἐφρημογῇ ἀποδεικνύει τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν τῆς κατασκευῆς τοῦ Πύργου αὐτοῦ, καὶ ὅστις Πύργος δεσπόζει σχεδὸν ἀπὸ τῆς Ἐπιδάουρου, Σολυγαίας, Κορινθίας, Μεγαρίδος, Σαλαμίνος μέχρι Πειραιῶς, Β.Δ. δὲ τοῦ Πύργου αὐτοῦ, ἕτερος τρίτος Πύργος, ὅστις πρὸς Β. μὲν τετραγωνικὸς πρὸς Μ. δὲ κυκλωτερῆς, ἀκριβῶς ἑναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Μαυρομούτσουνο, ὁ δὲ τρίτος οὗτος Πύργος μετὰ τοῦ βραχῶδους ἀκρ. τὸ Μαυρομούτσουνο ἀποτελεῖ οὕτως εἰπεῖν μίαν στενὴν εἴσοδον πρὸς τὴν κοιλάδα, ἢ τὴν Τριφυρίαν—καὶ ὅστις Πύργος ἴσως ἔχρησμευεν καὶ ὡς ἐπισταθμεία τῆς τε Πόλεως καὶ τοῦ λιμένος. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀκτῶν τῆς ἑναντι τοῦ Νησιδίου κοιλάδος ὑπάρχει τεχνικὴ προκυμαία, ὡς καὶ μὲγα μέρος τοῦ λιμενίσκου αὐτοῦ, ἐπιστρωμένον μετὰ ὀγκολίθων ἐν ὀριζοντίῳ τετραγωνικῷ ἐπιπέδῳ, ἔτι καὶ νῦν διακρινόμενος ἐπ' αὐτοῦ τεχνικὸς αὐλαξ—εἶδος ὑδραγωγείου,—ὑπὸ τὴν θάλασσαν, ἴσως νὰ ἦτο ἄνωθεν τῆς

θιλάσσης. ἡ πλακόστρωσις αὕτη καὶ νὰ ὑπέστη καθίζησιν.—καθόσον τὸ ἕδαφος αὐτὸ εἶνε ἐπιδεδυτικὸν τοιούτων καθίζησεων, ὡς πολλοῦ τῶν ἀκτῶν παρετηρήθησαν τοιαῦται.

Ἐπίσης ἐπὶ τῆς κοιλάδος ταύτης διακρίνονται ὑπὸ τοῦ πρὸς Μ. κειμένου ὑψηλοτάτου βουνοῦ, ὅτι συνελλέγοντο ὕδατα, ἅτινα διωχετεύοντο εἰς μικρὰς τετραγωνικὰς δεξμενὰς ἐκάστη μέτρον μῆκος καὶ πλάτος καὶ μετὰ δύο ἢ τρεῖς τοιαύτας ἑτέρας τριπλασίου μεγέθους ἀπολήγουσαι ἄχρι τῆς περὶ τῆς καὶ ἑναντι τοῦ ὑπὸ τὴν θάλασσαν φαινομένου ὑδραγωγείου.

Βεβήτως ἐξ ὅλων τῶν ἄνω παρατηρήσεων καὶ ἐκ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐλλόγων σκέψεων καὶ ἐρευνῶν, ἀληθῶς δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι εὐρέθημεν ἐν αὐτῇ τῇ Τριφυρίᾳ καὶ ἦτις κεῖται ἐκεῖ ὅθεν περιεγράψαμεν αὐτήν, ἦτοι εἰς τὰς Β. Α. ἀκτὰς τῆς νήσου Αἰγίνης· καὶ κατῶθεν Β. Α. τοῦ ὄρους τοῦ Πανελληνίου Διὸς ὅπου ὁ νῦν σωζόμενος Ναὸς τῆς Ἀρχαίας, μικρὸν ἀπέχοντος τῆς Τριφυρίας ἐνῶ ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως τῆς Αἰγίνης ἀπέχει ὑπὲρ τὰς δύο περίπου ὥρας.

Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀμυθολογία, ὅτι ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ περιοχῇ τριῶν πύργων καὶ ἡ ὀνομασία τῆς πόλεως «Τριφυρία». Καὶ ὅτι αὕτη εἶνε πόλις καθαρῶς ναυτική, ἔχουσα ἐκεῖ τοῦλάχιστον μὲγα μέρος πλοίων. Ἰσως καὶ ἐκτίσθη προγενεστέρως τῆς ποτὲ πόλεως τῆς Αἰγίνης, καὶ τοῦτο ἐκ τε τῶν ἔργων τέχνης καὶ τοῦ τεχνικοῦ καὶ κρυπτοῦ λιμένος καὶ τοῦ ἐγγύτατα αὐτῆς εὐρισκόμενου ναοῦ τῆς Ἀρχαίας ὥρας σχεδὸν ἀπέχοντος, ὡς καὶ τῶν πρὸς δυτικὰς κειμένων θερμολουτήρων μόλις καὶ τούτων ὥρας ἀπεχόντων τῆς Τριφυρίας ἢ δὲ ἐξ αὐτῆς πρὸς τὰς θέρμας ὁδὸς σχεδὸν ἀμυθιτῆ, ἔτι καὶ νῦν καλῶς διατηρουμένη, ἐνῶ ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπέχει περίπου τῶν δύο ὥρων, ἢ δὲ ὁδὸς ἀνωμαλὸς ἐν πολλοῖς καὶ εἰς πολλὰ δικοποτομένη. Ταῦτα δὲ πείθουν ἡμᾶς, ὅτι ἡ νῦν πόλις τῆς Αἰγίνης ὑπῆρξεν μεταγενεστέρως καὶ ἦτο πόλις πλοῦτου ἐμπορίας καὶ βιομηχανίας. Δὲν εἶνε δυνατόν ἡ Τριφυρία νὰ μὴ ὑπῆρξεν πόλις σημαντικὴ, ἐκ τε τῶν ἐν αὐτῇ τεχνικῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλείστων ἄλλων λόγων καὶ περιστάσεων καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοποθεσίας αὐτῆς, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ ναυτικὴν ἐποψίν πλεονεκτημάτων, ἀλλὰ ἐκ τῆς καθόλου τοποθεσίας αὐτῆς. Ἡ τοποθεσία τῆς Τριφυρίας εἶνε θαυμασιῶς ἐξοχος τερπνοτάτη καὶ μαγευτικὴ—τάτη ἐκ τοῦ καθόλου αὐτῆς ὀρίζοντος, περιβεβημένη Β.Α. ἀπὸ τῆς θιλάσσης τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καθ' ὅλην σχεδὸν αὐτοῦ τὴν ἑκτασιν καὶ τοῦ Σικωνικοῦ Κόλπου, ἀπὸ τῆς Μ.Δ. ἀπὸ ποικιλία ἐδάφη καταφύτων καὶ οὕτω καταρωματιζομένη ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τὸ θιλάσιον ἰώδιον καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς ῥητινοφόρου ἐξατμίσσεως τοῦ ἐν αὐτῇ πυκνοτάτου δάσους τῶν πεύκων.

Ἐν αὐτῇ δὲ ταύτῃ τῇ Τριφυρίᾳ κατὰ Παυσανίαν εὑρηνηται καὶ τέσσαρες ναοί, οὐ πολὺ ἀλλήλων ἀφρασηκότες, ὁ μὲν Ἀπόλλωνος, ὁ δὲ Ἀρτέμιδος, Διονύσου δὲ αὐτῶν ὁ τρίτος καὶ ὁ τῆς Ἐκάτης ἔχοντος περίβολον, οὐ ἐντὸς ἐστὶν ὁ ναὸς τῆς Ἐκάτης, ἦν Ἀθηναῖοι ἐκάλουν «Ἐπιφυργιδίαν»· θὰ ἐκκεῖτο δὲ οὕτω παρ' Ἀθηναῖοις Ἐπιφυργιδία, ἢ ὅτι ὁ ναὸς τῆς Ἐκάτης ἔκειτο ἐν τῇ περιοχῇ τῶν τριῶν Πύργων, ἢ ὅτι θὰ ἔκειτο ἐπὶ τῶν τριῶν Πύργων, ἐπὶ κορυφῆς βουνοῦ δεσποζόντος τῶν τριῶν Πύργων.

Κατὰ τὴν ἐμὴν πεποιθήσιν φρονῶ, ὅτι ὁ ναὸς τῆς Ἐκάτης (Ἐπιφυργιδίας) εὑρηνηται ἐκεῖ ὅπου ἤδη σώζονται ἐν εὐθυγραμμίᾳ οἱ ὀγκολίθοι, οἵτινες θ' ἀπέτελλον τὸν

περίβολον τοῦ ναοῦ, ἢ τότε θὰ εὔρηται ἐν ἐτέρᾳ τινὶ θέσει, ἢν ἐν δέοντι καὶ ταύτην, ὡς καὶ τὰς θέσεις τῶν τριῶν ἐτέρων ναῶν θέλω ἐπιδείξει, χωρὶς ἐπὶ πολὺ νὰ βασανισθῆ ἢ σκαπάνῃ.

Ἐγγραφον ἐν Αἰγίνῃ.

Π. Λογιωτατίδης.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Θεραπεία τοῦ κατάρρου (κατεβασίᾳ). — Ὁ ἰατρός Κέρρις-Ζαντὲν ἔχει ἀνακοινώσῃ εἰς τι γερμανικὸν ἰατρικὸν περιοδικὸν νέον τρόπον θεραπείας τοῦ κατάρρου, τὸν ὁποῖον ἐδοκίμασεν ἐπιτυχῶς ἐπὶ πολλῶν πελατῶν του, συνιστάμενον δὲ εἰς τὸ ἀκόλουθον. Ὁ ἔχων κατάρρου ἐγγείει ἐν τῇ παλάμῃ του οἰνόπνευμα ἐκ κριθῆς ἢ σίτου (τὴν κοινῶς ρωσιστὶ καλουμένην βότκαν) καὶ ἰσχυρῶς τὴν ἀπορροφᾷ διὰ τῆς ρινός του. Τὸ κύσιμον τὸ ὁποῖον ἐξ ἀρχῆς αἰσθάνεται ὁ ἔχων κατάρρου πρὸς εὐθὺς ἐκλείπει, ταχέως δὲ παύεται καὶ ἡ ἰσχυρὰ ρεῦσις τῆς βλέννης ἐκ τῆς ρινός. Ἐὰν δὲ ἐπικναληθῶσι τὰ συμπτώματα τοῦ κατάρρου δέον ἀμέσως νὰ ἀπορροφήσῃ πάλιν βότκαν διὰ τῆς ρινός. Πρὸς τελείαν θεραπείαν τοῦ κατάρρου δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπικναλάβῃ τοῦτο τρεῖς, διότι δις μόνον τοῦτο γινόμενον ἐντελῶς θεραπεύει αὐτόν.

* * *

Πατὴρ τις ἐπιθυμῶν νὰ εὕρῃ πρὸς τί ἐπάγγελμα ἔχει κλίσει ὁ υἱὸς του, ἔκλεισε αὐτόν ἐν τινὶ δωματίῳ, ἐν ᾧ ἐπὶ τραπέζης ἔθηκε μίαν Ἀγίαν Γραφήν, ἐν μῆλον καὶ ἐν τραπέζικόν γραμμάτιον ἀξίας ἐνὸς δολλαρίου. Οὗτος ἐσκέπτετο ἐν εὐρῇ τὸν υἱὸν του ἀναγινώσκοντα τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ θέτη αὐτόν ἐν τῇ Ἱερατικῇ Σχολῇ, τρώγοντα τὸ μῆλον καὶ προοδεύσῃ εἰς τὴν Γεωργικὴν Σχολήν, λαμβάνοντα δὲ τὸ γραμμάτιον νὰ ποιήσῃ αὐτόν τραπέζιτην. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του εὗρε τὸν υἱὸν του θέσαντα ἤδη τὸ γραμμάτιον ἐν τῷ θυλακίῳ τού, καθήμενον ἐπὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τρώγοντα τὸ μῆλον. Τότε οὗτος προσδιώρισε τὸν υἱὸν του εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον.

Ὅποσον καταπληκτικὴ εἶνε ἡ γονιμότης τῶν ἰχθύων καταδείκνυται ἐκ τῶν ἐξῆς παραδειγμάτων. — Ἡ πέρκη γεννᾷ 11,600 ὄψι, ἡ ρέγκα 36,000, ὁ κυπρίνος 342,000, ἡ γλώσσα 1,000,000 καὶ ὁ ἐρυθρίνος 3,000,000,000. Ἡ δὲ μουροῦνα γεννᾷ ὑπὲρ τὰ 9,000,000,000 ὄψων!

Τὸ ὕμβριον ὕδωρ προτιμᾶται διὰ τὴν πλύσιν, διότι διαλύει εὐκολώτερον τὸν σάπωνα καὶ τὸν ρύπον τῶν ἐνδυμάτων. Ὁ ψελλιμώτατον ὁμοῦς εἶνε πρὸς πότισμα τῶν φυτῶν.

ΓΕΩΡΓΙΚΑ

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον ἐξακολουθοῦσι οἱ σίτοι τοῦ χειμῶνος νὰ αὐξάνωσι τὰς ρίζας καὶ κάμνωσι παραφυάδας. Τὰ λαχανικά, ἡ βουναῖα, εἶνε πλήρη ἀνθέων, ἢ δὲ σίκαλις αὐξάνει τὸν κάλαμόν της. Αἱ χελιδόνες ἐπέστρεψαν εἰς ὅλα τὰ μέρη.

Ἐξακολουθεῖ ὁ γεωργὸς νὰ ἐπιτηρῇ τὴν σπορὴν, τὴν ἐμφύτευσιν καὶ ἐπιμελεῖται τὰ διὰ τὴν βλάστησιν φυτὰ. Μετὰ τὴν περαιοσιν τῆς σπορᾶς ἐξακολουθοῦσι τὴν προπαρασκευῆν

διὰ τὴν σπορὴν τοῦ ἀραβοσίτου, καλαμποκίου, λιναρίου, βάμβακος καὶ μπιστανίων.

Ἀρχίζουσι νὰ τρέφουσι τοὺς ἵππους, τὰς ἵππους καὶ τοὺς πώλους μετὰ χλοερὰν τροφήν ὡς ἔτρεφον τοὺς ἵππους κατὰ τὸν τοκετόν.

Μελισσοτροφία. — Ἐξακολουθοῦσι ν' ἀφαιρῶσι μέρη τινὰ τῶν μελοπήτων ἐὰν ἔχωσι μέλι. Ἐπιτηροῦσι καὶ καθαρίζουσι τὰ μελίτσια ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, καθαρίζουσι τὴν γῆν ἐν ᾗ εὐρίσκονται αἱ κυψέλαι, καὶ τὰς μελοπήτας, ἐὰν ἔχωσι μουχλαν.

ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ἐρωτικὴ ἐξομολόγησις :

— Ἀγάπη μου, σὲ ἀγαπῶ σὺν τρελλός.

— Μὰ δὲν ἔχω πεντάραν...

— Μὰ δὲ! αὐτὸ σοῦ λέγω ὅτι σὲ ἀγαπῶ σὺν τρελλός!

Πρόκειται περὶ ἐνὸς ρήτορος, ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ὁποίου αἱ λέξεις βγαίνουν μετὰ τὸ τσιμπιδί.

— Ἀληθινὸς Δημοσθένης, λέγει ἕνας δημοσιογράφος θαυμαστής του.

— Ναί. Δημοσθένης προτοῦ ἀρχίσῃ τὴν θεραπείαν τῶν χαλικιῶν, ἀπαντᾷ κάποιος ἄλλος.

ΓΝΩΜΑΙ

Ἡ σκέψις εἶνε πάντοτε ἀπαραίτητος προετοιμασία πίσης πράξεως.

Δυμόν.

Διάπυρος καρδιά γεννᾷ εἰς τὴν κεφαλὴν τολμηρὰς σκέψεις οὐχὶ φρονίμους πάντοτε.

Ζακόμπ.

Ἀγγίνοια εἶνε ὁ τέλειος χωρισμὸς τῆς σκέψεως ἀπὸ τὴν θέλησιν.

Σοπερχάουερ.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἡ Ἐθνικὴ ἑορτὴ τῆς 25 Μαρτίου ἐτελέσθη μετ' ἐξαίρετικῆς ζωηρότητος.

— Πρὸ πάντων ἐν Κρήτῃ ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος μία εὐχὴ ἀνεπέμπετο. «Ζήτω ἡ ἔνωσις.»

— Τὴν προχθονίαν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἑορτῆς ἀφίκετο καὶ ὁ μέγας Δουξ Γεώργιος τῆς Ρωσσίας μετὰ τῆς συζύγου του Μαρίας θυγατρὸς τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν ἀνακτος.

— Τὰς ἐργασίας τῆς Βουλῆς παρέλυσεν ἡ περὶ τῶν εὐθυνῶν τοῦ πολέμου συζήτησις εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος ὅλοι οἱ ἐπιφανεῖς.

— Ἀληθεῖς ὁμῶς ἀποκαλύψεις δὲν ἦλθον εἰς φῶς. Ἀνεμασῆθησαν καὶ ἐπανελήφθησαν γνωστὰ σχεδὸν πράγματα.

— Καὶ ἡ συζήτησις αὐτὴ ἐθεωρήθη, ὡς νέον ἐφεύρημα κωλυσιεργίας ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅπως παρκαλυθῆ ἢ ἐπιψήφισις τοῦ προϋπολογισμοῦ.

— Ἀπλούστατα ἀποκτᾶται ἡ Δόξα διὰ τῶν Ἑλληνικῶν ἐφημερίδων, ὅταν τυχαίνει κενεῖς νὰ εἶναι μάρτυς εἰς δίκας, ὅπως ἡ τοῦ Καρτάλη, ὅλες αἱ ἐφημερίδες δημοσιεύουν τὴν εἰκόνα του καὶ τοῦ πλέκουν ἐγκώμια.

Ἐξεδόθησαν

Εἰς κομψότατον καὶ καλλιτεχνικὸν τεῦχος τὰ «Κοινωνικὰ Διηγήματα» τοῦ συμπλοκοῦς λογίου Ἀλεξ. Κ. Ἀναγνωστοπούλου. Προσεχῶς θελόμεν ποιήσῃ ἰδιαίτερω μνείαν περὶ αὐτῶν.